

БІЛІМ ШЫҢЫ-

ҒЫЛЫМ СЫРЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК, ТАНЫМДЫҚ, МӘДЕНИ-РУХАНИ ЖУРНАЛ

№05-06 (91-92)
мамыр маусым,
2023

WWW.BILIMSHINI.KZ

*МЕДЕТБЕКОВА Мерuert Аскарбекқызы
Шымкент қаласы білім басқармасының
Әдістемелік орталығының директоры, ф.ғ.к*

**ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚ:
ПЕДАГОГ – ОҚУШЫ – САПА – НӘТИЖЕ**

БІЛІМ ШЫҢЫН БІРГЕ БАҒЫНДЫРАЙЫҚ!

«Білім шыңы - Ғылым сыры» журналы 9 жыл Сіздермен бірге! «Білім шыңы - Ғылым сыры» журналының шығармашылық ұжымы, әрдайым жаңаша жұмыс жасап, ұстаздардың мәртебесін айшықтап, біліктілігін арттыру үшін журналға ең қажетті материалдарды жариялап келеді. Журналымыздың «Озат тәжірибе – баршаға ортақ», «Үздік сабақ», «Ізгілікке жол ашқан», «Мерейлі мектеп», «Білім тынысы», «Білімнің жаңа жүйесі», «Болар елдің баласы», «Ғылымға қадам», «Жыр жазамын жүрегіммен», «Құрмет тақтасы» сияқты айдарлары бойынша жарияланған сапалы материалдардан ұстаздар қауымының үйренері көп деп сенеміз.

Бірге болайық, білім алауын бірге жағайық!

БІЛІМ ШЫҢЫ- ҒЫЛЫМ СЫРЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК, ТАНЫМДЫҚ, МӨДЕНИ-РУХАНИ ЖУРНАЛ

2015 жылдың тамыз айынан бастап шығу бастады. Алына бір рет шығады.

Журналға жазылыңыз!

Қазпочта арқылы 6 айға
жазылу бағасы 3440 тенге
индекс: 74871

Сіздерден құнды материалдар күтеміз!

Журнал лицензиясы - №15454-Ж (01.07.2015)
Республикалық журнал+Сертификат+Грамота

Аттестацияға 100% жарамды

8778 625 20 78
8775 076 78 76

БАЛАЛАР ӘДЕБИЕТІН ҚОЛДАУ — БАЛАЛАРДЫ ҚОРҒАУДЫҢ БАСТЫ ЖОЛЫ

ЕСЕН Бақыткүл Артыққызы,
бас редактор

1 маусым - халықаралық балаларды қорғау күні. 1949 жылдың қараша айында Парижде Халықаралық әйелдер демократиялық қауымдастығының конференциясы өтті. Онда балалардың бақытты болуының басты себебі тек әлемнің тұрақтылығында деген ой айтылды. Осылайша аталған конференцияда Балаларды қорғау күні ресми түрде бекітілді. Бұл шешімді сол жылдары енді құрылған Біріккен Ұлттар Ұйымы да қолдады. Бұған қоса Біріккен Ұлттар Ұйымы балалар құқығын қорғау мекеменің басты бағыттарының бірі болатынын мәлімдеді. Алғашқы халықаралық балаларды қорғау күні 1950 жылы өткізілді. Сол уақыттан бері 73 жыл өтсе де балаларды қорғау мәселесі өз шешімін тапқан жоқ. Біріккен Ұлттар Ұйымының жүргізген сауалнамасына жүгінсек, бүгінгі таңда әлемде әрбір оныншы бала үлкендер тарапынан жасалатын зорлық пен зомбылыққа ұшырайды екен. Болашақ ұрпақтың бақытты өмірін қалыптастыру адамзаттың алдында тұрған басты міндет болып табылады. Қазіргі кезде балаларды қорғаудың бүкіләлемдік тиімді тетіктері қалыптасқан. Алайда жаңа технологиялардың дамуына байланысты жаңа қауіп-қатерлер пайда болуда. Тілі шықпаған балалардың өзі телефонға телмірген заман келді. Ал телефондағы контенттің пайдасынан зияны көп екені баршаға аян. Заманды кері бұру мүмкін емес. Сондықтан да бұл мәселемен жаңаша тәсілмен күресуден басқа жол жоқ. Балаларды зиянды ақпараттардан қорғау бүгінгі заманның басты міндеті деп ойлаймын. Зиянды ақпараттан қорғаудың негізгі жолы - пайдалы ақпарат жасау. Мұхамеджан Тазабек әлеуметтік желіде мынадай мәлімет жариялады: «Бенджамин Франклин деген америкалық саяси тұлға болған. Әлгі доллардың бетінде тұрған танымал кісі ше? Міне, соны анасы әртүрлі шаруаға жұмсап көріпті. Қай кәсіпке

ыңғайы бар, қай салаға бағыттасам екен, деп, уайымдаса керек. Бір күні кітапханаға сөрелердің шаңын сүртегін жұмысқа жіберіпті. Бенджамин шаң сүрте жүріп, кітапқа қызығып, көп оқитын болған екен. Ақыры сол алған білімі өміріндегі көп жетістігіне тұғыр болыпты...

Түйін: баланың бойында қандай іске ебі бар, соны тауып беруге әке-шеше міндетті екен». Кітапты көп оқыған баланың бәрі Президент бола бермес, бірақ жақсы азамат болады деп нық сеніммен айтуға болады. Сондықтан да балалар әдебиетін мемлекеттік деңгейде және қоғам болып жан-жақты қолдау керек. Балаларға арналған қызықты әңгімелер, өлеңдер көп жазылса интернеттегі сапалы контенттің де пайда болатыны белгілі. Бізге ең керегі осы деп ойлаймын. Қазақ балалар әдебиетінің алғашқы жазба үлгілерін XIX ғасырда Ы. Алтынсарин жасады. Ол балаларды өнер-білімге тәрбиелейтін, еңбекке баулитын, этикалық, эстетикалық тәрбие беретін өлеңдер мен әңгімелер жазды. Сондай-ақ, қазақ фольклорынан балалардың тіліне түсінікті жеңіл шығармаларды іріктеп, орыс балалар әдебиетінен қысқа да қызықты әңгімелер аударып, құрастырды, ана тілінде алғашқы оқулықты бастырып шығарды. Сөйтіп, бала тіліне лайықты, ойына қонымды ойнақы өлеңдері мен қызықты әңгімелері арқылы педагог-жазушы Қазақ балалар әдебиетінің негізін қалады. Керемет көркем әдебиеттің бәрі заман талабынан, қоғам қажеттілігінен туғаны тарихтан белгілі. Балалар әдебиетін қолдау – балаларды қорғаудың басты жолы. Сондықтан балалардың ұлттық руханиятымыздың қайнарынан сусындап, балаларға арналған жақсы кітаптарды көп оқуына жағдай жасайық, қазақ балалар әдебиетін жан-жақты қолдайық.

ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚ:

ПЕДАГОГ – ОҚУШЫ – САПА – НӘТИЖЕ

МЕДЕТБЕКОВА Мерuert Аскарбекқызы,
Шымкент қаласы білім басқармасының Әдістемелік орталығының
директоры, ф.ғ.к.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің "Білімді ұлт" сапалы білім беру" ұлттық жобасын бекіту туралы 2021 жылғы 12 қазандағы № 726 қаулысында: «2-міндет. Орта білім беру сапасын арттыру: Қазақстанның өңірлері, қалалық және ауылдық мектептері арасындағы оқыту сапасындағы алшақтықты қысқарту (PISA)» - деп атап көрсеткендей, мәтінді оқу және түсіну сапасын халықаралық зерттеуде (PIRLS), сонымен қатар математика және жаратылыстану білімінің сапасын халықаралық зерттеуде (TIMSS), оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың халықаралық бағдарламасында (PISA) Қазақстан мемлекетінің алар орнын ілгерілетіп, білім сапасын арттыру - басты мақсат.

«Функционалдық сауаттылық» ұғымы туралы естігенде, біз ең алдымен қазіргі заманғы балалар туралы ойлаймыз: олар енді тек оқып қана қоймай, мәтінді тереңдетіп, оны талдап, бұрыннан белгілі нәрсемен байланыс таба білуі керек.

Бірақ мұғалімнің функционалдық сауаттылығы дегеніміз не? Оны қалай анықтауға болады?

Функционалдық сауаттылық – бұл білімді болу ғана емес, оны қолдана білу, жаңа ақпаратты табу, шынайы болуы мен ақпараттың дәлдігін анықтау арқылы жаңа іс-әрекеттерді меңгеру, басқаша айтқанда, жұмысқа қабілеттілік, өзін-өзі дамыту мен өзін-өзі тәрбиелеу болып табылады. Сонымен қатар, Блум таксономиясына салар болсақ, білу, түсіну, қолдану, дамыта отырып, білім алушыларға меңгерту, сыни тұрғыдан өз-өзіне баға бере алу. Осы қадамдарды нақты өзі ғана меңгеріп қоймай, білім алушылар санасына құя алған жағдайда педагог толыққанды ұстазға айналары сөзсіз.

Ал қалай меңгеру мен меңгерту қажет? Бұл сауалға жауап ретінде осы мақаламызда кеңінен тоқталып, әдістемелік бағыт беруге тырыстық. Қазіргі таңда әлем бойынша функционалдық сауаттылықты қалыптастыру бұрынғыдан өзгешелене түскені хақ. Бұл технологияның дамуына, даму процестерінің жаһандануына, сонымен қатар қазіргі қоғамдық қатынастардың кейбір ерекшеліктеріне тікелей байланысты.

«Функционалдық сауаттылық мұғалімге қажетті құзыреттілік пе?», «Мұғалімнің функционалдық сауаттылығы болуы міндетті ме?» деген сұрақтар, еліміздің экономикасы жаһандық құзыреттіліктер аясында бәсекеге қабілетті болу керектігі әр ұстазға ой

салары ғажап емес. Ашық, нақты заңнамалық тұрғыдан талаптар болмағанымен, оқушылардың, білім алушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруда бірқатар нормативтік құжаттар мен халықаралық зерттеулер аясында жүйеленген жұмыстар оқу процесіне енгізіліп, сыртқы бағалау дәл осы функционалдық сауаттылық деңгейі арқылы жүргізіліп отыр. Сондықтан да, әрбір мұғалімнің функционалдық сауаттылығы болуы керек деген тұжырым жасауға болады.

Функционалдық сауаттылықты арттыру мазмұны келесідегідей мәліметтерді қамтиды:

- білім беру парадигмасын өзгерту – құзыреттілікке негізделген тәсіл болуы;
- білім беру процесіне қатысушылар арасындағы қарым-қатынас пен оқытудың ерекшеліктері;
- командалық көмек, белсенділік тәсілден құрылуы;
- оқу процесін ұйымдастырудың негізгі элементі - тәжірибеге бағытталуы;
- зерттеушілік, жобалық іс-әрекеттер негізінде білім алушылардың дербестігін, белсенділігін, шығармашылық ойлауын дамытуы;
- бақылау түрі: жеке, пәндік, мета-пән сияқты топтар үшін оқыту нәтижелерін бағалау критерийлері арқылы болуы.

Міне, осы мәселелерді ескере келсек, нәтижесінде, мұғалімнің функционалдық сауаттылығының болуы қалыпты жағдай ғана емес, ең маңызды, міндетті фактор болып табылады. Себебі, оқу бағдарламасын меңгерудегі жалпыға міндетті білім беру стандартының мазмұны осы функционалдық сауаттылыққа негізделініп құрылғанын басты назарда ұстауымыз шарт.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру үшін не қажет?

Заманауи мұғалімдердің кеңестік дәуірге аға ұрпақтан ерекшелігі - олардың құзыреттілікке негізделген көзқарасты ұстануында. Соңғысы мақсатты қалыптастырудың, мазмұнды бөлудің, білім берудің ұйымдық-технологиялық құрылымының нәтижелерін бағалаудың жалпы жүйесін білдіреді.

Құзіреттілікке негізделген тәсілде материалды игеруге және ақпараттылыққа емес, жинақталған жеке тәжірибенің көмегімен мәселелерді шешуге, қиындықтарды жеңуге баса назар аударылады. Бұл процестің орталық нүктесі функционалдық сауаттылық

болып табылады, өйткені ол қолданбалы білімді пайдалана отырып, адамның өмірлік және кәсіби мәселелерін шешу қабілетін білдіреді.

Мұғалімнің функционалдық сауаттылығын қалыптастыру үшін оның мынадай құзыреттіктері болуы керек:

Кәсіби. Бұл кәсіптік мәселелер мен негізгі міндеттерді шешу, оқу процесінде заманауи технологияларды түсіну және енгізу, педагогикалық диагностика әдістерін меңгеру, бағалау және құндылық рефлексиясын ұйымдастыру.

Коммуникативті. Адамдармен қарым-қатынас орнатудың жоспарын құру, оларды ортақ мәселелерді шешу үшін біріктіру. Өз қызметінің нәтижелерін қоғамға көрсете білу, көрсетудің ең қолайлы формалары мен әдістерін таңдай білу.

Ақпараттық. Тиімді іздеу, қажетті ақпаратты іріктеу, оны оқу бағдарламасының ерекшелігіне және дидактикалық принциптеріне түрлендіру. Компьютерлік және мультимедиялық технологияларды, цифрлық білім беру ресурстарын оқу процесінде қолдану.

Заңнамалық. Тиісті мәселелерді шешу кезінде заңнамалық және басқа да нормативтік құқықтық құжаттарды, сондай-ақ тар бағыттағы актілерді және басқа да құжаттамаларды аудиторияда сауатты қолдану.

Мұғалімнің функционалдық сауаттылықты дамытудың 3 деңгейі: тұлғалық, тұлғалық-кәсіби және кәсіптік-технологиялық.

Бірінші, жеке деңгейде олар адамның белгілі бір жұмысты қаншалықты орындай алатынын қарастырады. Дүниедегі барлық нәрсе үйлесімділік заңдылығына бағынатынына, жақсылық әрқашан жамандықты жеңетініне, әр адамның бойында жақсы қасиеттер болатынына негізделген оң ойлау түрімен тығыз байланыста болады. Мұндай оптимистік көзқарас кәсіби салада жаңа мүмкіндіктер мен ресурстарды ашады.

Мұғалім тұлғасының бірдей маңызды қасиеті – өз ісіне айналасындағы адамдар немесе қазіргі жағдай емес, тек өзі ғана жауапты екенін түсіне отырып, өз ісіне шынайы қарау және өзін-өзі бақылау қабілеті.

Функционалдық сауаттылықтың тұлғалық деңгейі – бұл тұрақты тұлғалық қасиеттер мен оқыту стилінің жиынтығы.

Жеке-кәсіби деңгейде білім беру саласындағы жұмысқа жарамдылығын білдіреді. Бұл педагогикалық процесті жүзеге асыру әрекеті. Біліктілікті арттыру – білім берудің барлық субъектілерін біріктіру, оқушылардың дамуы мен тәрбиесін ұйымдастыру шеберлігіне негізделген мұғалімнің өзін-өзі жүзеге асыруының табиғи түрі.

Кәсіптік деңгей білім, білік, дағдыларды, қазіргі білім беру және ақпараттық технологияларды нақты қызмет саласы бойынша толық меңгеруді қамтиды, оның мақсаты оқушыларды дамыту болып табылады.

Мұғалімнің функционалдық сауаттылығының көрсеткіші

Қазіргі әлемде мұғалім бір нәрсені үйрететін адам ғана емес, сонымен бірге белгісіздікпен, даулы жағдайлармен, екіжақтылықпен, сенімсіз ақпарат көздерімен күресуге, басқа көзқарастарды табуға тура келетін адам.

Мұғалімнің функционалдық сауаттылығын бағалау

критерийлері:

Сабак жоспарын құру және құру құзыреттілігі: жұмыстың жоғары жылдамдығы, оқушылардың зейінін ұстап тұру немесе аудару мүмкіндігі, ақпаратты ұсырудың әртүрлі формаларын қолдану: фото, бейне, аудио, компьютер арқылы.

Сынып жетекшілік құзыреті: оқушы белсенділігінің жоғары деңгейі, оқыту мен тапсырмалардың алуан түрлілігі, мұғалімнің балалармен бірлескен іс-әрекеті.

Оқушылардың оқу-тәрбие процесіне барынша қатысуына, дербестік танытуына мүмкіндік беретін жағдайларды ұйымдастыру және әдістерді қолдану: ұжымда және жұпта жеке тапсырмалар, оқушыларды эмоционалды түрде тарту, сыныпта қарым-қатынас орнату.

Оқушылардың мүмкіндігінше өз іс-әрекетін дамыту: күрделілік пен көлем деңгейіне қарай тапсырмаларды бөлу, өз бетімен жұмыс және кері байланыс, шығармашылық тапсырмаларды қолдану.

Бағалаудың әртүрлі әдістерін қолдану: бағалау құралдары, өзара бағалау, жеке өзін-өзі бағалау немесе топта бағалау.

Соңғы нәтиже қандай болуы керек?

Сабакқа балалар жігерлі қатысады, белсенділіктің жылдамдығы мен күші де жоғары деңгейде. Оқушылар белсенді, олар сыныпта болып жатқан барлық нәрселерге қызығушылық танытады, олар эмоционалды және қораптан тыс жауап береді. Сыныптағы атмосфера жанды және шабыттандырады, бірақ сонымен бірге ондағы шиеленіс жоқ, балалар өздерін жайлы сезінеді.

Мұғалімдер оқушылармен жақсы қарым-қатынас орнатады: олар қызығушылық танытып, балаға ұнайтынын көрсетеді, олардың іс-әрекетіне қанағаттанғанын көрсетеді, қиындықтарға тап болғандарға көмектеседі.

Мұғалімнің өзі оқу үдерісіне араласқанда сыныпта дұрыс атмосфера қалыптасады.

Функционалдық сауаттылық дағдыларын қалыптастыру жолдары:

Мұғалімнің функционалдық сауаттылығын арттырудың бес түрі бар – оларды тек оқушыларға ғана емес, мұғалімдерге де қолдануға болады:

Коммуникациялық дағдыларды жетілдіру: хабарламаның маңызды идеясын дұрыс жеткізу, әртүрлі деректер негізінде мәтінді дамыту - өз, оқырман және автор пікірін тындау. Көпшілік алдында еркін сөйлеп, өз идеяларыңызды айтып, аудиториямен талқылаңыз.

Кез-келген ақпараттың дұрыстығын тексеріңіз, әсіресе ол күмәнді көздерден алынған болса, сандық деректер мен пайымдаулардың ерекшелігін ескеріңіз. Міндетті түрде өзіңізге бұл деректер сенімді ме, олар қалай негізделген деген, кімнен және қандай мақсатта алынғаны, олардың мағынасы туралы сұрақтар қойыңыз.

Пікірталасқа қатысыңыз: таңдалған тақырып бойынша кеңесіңіз, осы мәселе бойынша әртүрлі пікірлерді ескеріңіз, өз ойыңызды нақты тұжырымдаңыз және оларды қолжетімді түрде жеткізіңіз, пікірталас жүргізуде әңгімелесушілердің тәжірибесін үйреніңіз. Конференциялар мен түрлі форумдардың қатысушысы болыңыз.

Өз ой-өрісін кеңейтумен айналысу: өнер, экология, салауатты өмір салты, ғылым мен техниканың қоғам

дамуына әсері. Әдеби шығармаларды, журналдарды оқыңыз, әртүрлі мәселелер бойынша сарапшылардың пікірін біліңіз. Сіз кейде викториналарға, интеллектуалдық ойындарға, географиялық диктанттарға немесе орыс тіліндегі «Толық диктантқа» қатысу арқылы біліміңізді тексеруді ұйымдастыра аласыз.

Өзін-өзі танумен айналысу: мақсат пен міндеттер қою, оларды шешу кезеңдерін жоспарлау, ерекше жолдарды іздеу, ақпаратты талдау, қорытынды жасау. Функционалдық сауаттылық бойынша жұмыс жасау арқылы мұғалім қолда бар ақпаратты іс жүзінде пайдалана білу және мүмкін болатын қиындықтарды жеңу қабілетін дамытады. Оның негізі – адамның шынайы сауаттылығы мен дүние туралы білімінің кеңдігі. Ол өз бетінше ойлауға және болып жатқан оқиғаға өзіндік көзқарасын дамытуға ықпал етеді.

Функционалдық сауаттылық дегеніміз не?

Функционалдық сауаттылық – бұл білімнің өзі емес, оны қолдана білу: жаңа ақпаратты табу, оның сенімділігін тексеру, оның негізінде жаңа іс-әрекеттерді меңгеру, басқаша айтқанда, өзін-өзі дамытуда және өзін-өзі тәрбиелеуде жұмысқа қабілеттілік.

Функционалдық сауаттылық шешілетін мәселелердің жеке жиынтығы емес, жалпы оқу бағдарламасына (егер мектеп оқушылары туралы айтатын болсақ) үйлесімді түрде кіріктірілген процесс болуы маңызды.

Сабакта проблемалық тапсырмаларды шешу мақсаттылықты, ойлау жылдамдығы мен икемділігін, стандартты емес ойлауды, ұтқырлықты, ақпараттық-коммуникациялық мәдениетті дамытады.

Бірақ бұл дағдыларды балалардың бойында дамыту үшін мұғалімнің өзі жеткілікті деңгейде меңгеруі керек екені анық. Яғни, мұғалімнің теория беретін информатор рөлін қазіргі таңда күнделікті сынға түсетін, белгісіздіктен, екіұштылықтан, дәйексіздіктен, ақпараттың жеткіліксіз сенімділігінен қорықпайтын адам рөлі толықтырып отыру.

Оқытудан оқуға, монологтан интерактивті әрекетке, «Мұғалім нені оқыту керектігін біледі» формуласынан «Нені оқу керектігін оқушы өзі таңдайды» формуласына дейін балама көзқарастардың болуы қажет.

Функционалдық сауаттылық деңгейін қалай тексеруге болады?

PISA (Programme for International Student Assessment) – 2000 жылы пайда болған және қазір үш жыл сайын өткізілетін білім сапасын бағалаудың халықаралық бағдарламасы.

Бұл бағдарламаның негізгі мақсаты – 15 жастағы мектеп оқушыларының білім беру қызметінің әртүрлі бағыттары бойынша: жаратылыстану, математика, компьютер және оқу пәндері бойынша тест нәтижелері бойынша сауаттылығын бағалау.

PISA халықаралық бағдарлама болғандықтан, ол әртүрлі елдердегі білім беру жүйесінде болып жатқан өзгерістерді анықтайды. Білім саласындағы инновациялардың тиімділігі осылайша бағаланады. Көптеген елдер ұлттық құрамалардың Олимпиададағы өнерін күткендей, осы зерттеулердің нәтижелерін асыға күтуде.

PISA бағдарламасының Бірыңғай мемлекеттік емтихан мен ОЖБ-дан басты айырмашылығы – ол студенттердің пәндік білім деңгейін ғана емес, сонымен қатар олардың икемді дағдыларын – мысалы, логиканы

басшылыққа алу, сыни тұрғыдан ойлау қабілеті, стандартты емес есептерді шешудегі шығармашылық.

Иә, бұл бағдарлама мектеп оқушыларының білімін сынайды, бірақ олардың нәтижелеріне қарап, мұғалімдердің қалай жұмыс істейтінін және олардың өздері жаңа құзыреттерді қаншалықты меңгергенін де бағалауға болады. Сондықтан әр педагог өз кәсіби деңгейін үздіксіз іздене отырып дамытуы, дамуы қажет.

Функционалдық сауаттылықты дамытудың бес жолы бар – олар тек оқушыларға ғана емес, мұғалімдерге де қолайлы.

1. Сыни тұрғыдан ойланыңыз: ресми деректер немесе дереккөздер расталмаған фактілерге сұрақ қойыңыз, цифрлар мен пайымдаулардың ерекшелігіне назар аударыңыз. Өзіңізге сұрақтар қойыңыз: естіген немесе көрген ақпарат дұрыс па, оның дәлелі бар ма, оны кім және не үшін береді, негізгі хабар неде.

2. Қарым-қатынас дағдыларын дамыту: хабарламаның негізгі идеясын тұжырымдау, әртүрлі позицияларды ескере отырып мәтін құру - жеке, тыңдаушы (оқырман), автор. Көпшілік алдында сөйлеп, өз ойларыңызбен бөлісіп, талқылауға шығарудан қорықпаңыз.

3. Пікірталасқа қатысыңыз: тақырыпты талқылаңыз, оны әртүрлі қырынан және көзқарасынан қарастырыңыз, әңгімелесушілер үшін өз ойыңызды анық жеткізуді үйреніңіз, әңгімелесушілерді көндіру және келіссөздер жүргізу стратегияларын зерттеңіз. Конференциялар мен форумдарға қатысыңыз.

4. Ой-өрісін кеңейту: өнерді, экологияны, салауатты өмір салтын, ғылым мен техниканың қоғам дамуына әсерін түсіну. Мүмкіндігінше кітаптарды, журналдарды оқыңыз, сарапшылардың көзқарастарын зерттеңіз. Сіз мезгіл-мезгіл викториналарда, зияткерлік ойындарда біліміңізді тексере аласыз, географиялық диктанттарға немесе орыс тілінен «Толық диктанттарға» қатыса аласыз.

5. Оқыту процесін ұйымдастыру: мақсат пен міндеттерді қою, сатылы жоспар құру, стандартты емес шешімдерді іздеу, мәліметтерді талдау, қорытынды жасау.

Функционалдық сауаттылық адамдарға қолда бар ақпарат қорын пайдалануға, оны іс жүзінде қолдануға және күрделі өмірлік мәселелерді шешуге көмектеседі. Ол адамдардың шынайы сауаттылығына және олардың әлем туралы білімінің кеңдігіне негізделеді, өз бетінше ойлауға және айналада болып жатқан барлық нәрселер туралы өзіндік қорытынды жасауға көмектеседі.

Қорытындылай келе, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға бағытталған білім мазмұнын игерген оқушылардың білімдері мен біліктері өмірлік жағдаяттарда қолдана білуді, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс істей білуді және алынған ақпарат-тарды сыни тұрғыдан бағалай білуді, өзінің болжамдарын ұсыну және зерттеулер жүргізу, өзінің ойын негіздей білуді, іскерлігі мен дағдыларын адами іс-әрекеттердің әртүрлі салаларында, сондай-ақ тұлғааралық қарым-қатынас пен әлеуметтік қатынастарда өмірлік міндет-терді шешу үшін пайдалануды қамтамасыз етеді.

БЛУМ ТАКСОНОМИЯСЫ ОҚЫТУ НӘТИЖЕЛІЛІГІН БАҒАЛАУ ӘДІСТЕМЕСІ РЕТІНДЕ

*АРЫСБАЕВА Жарқынай Асетуллақызы,
Шымкент қаласы білім басқармасының
әдістемелік орталығының
«Қоғамдық-гуманитарлық пәндер» бөлімінің басшысы*

Қазіргі таңдағы еліміздегі білім беру жүйесінің ең басты міндеті - білім берудің ұлттық моделіне өту арқылы жас ұрпақтың білім деңгейін халықаралық дәрежеге жеткізу. Бүгінде пән мұғалімдері алдында оқыту мен тәрбиелеудің жаңа технологияларын қолдана отырып, жеке тұлғаның дамуына жағдай туғызумен қоса оқыту сапасын арттыру басты назарда болып отыр.

Оқыту сапасы мақсат пен нәтиженің ара-салмағы, мақсатқа жетудің өлшемі болып табылады. Бұл анықтамадан оқушылар алдына қойылған мақсатты және олар қол жеткізген нәтижені бірдей бірлікте өлшей алады үйрену қажеттілігі аңғарылады. Бұдан басқа орташаландырылған емес, жеке тұлғалық сипаты бар, оқыту үрдісінде әр баланың ілгерілеуін көруге мүмкіндік беретін, қажетті басқарушылық мәліметтерді алуды қамтамасыз ететін технология таңдау қажет. Оқытудың бірізді бағдарлануының негізі-жедел кері байланыс болып табылады. Соған сай оқытудың технологиялық тәсіліне төмендегідей талаптар қойылады:

- мақсаттар қою және оны мүмкіндігінше нақтылау, оқу мақсаттарын оның нәтижеге жетуі бағдарланатындай етіп анықтау;

- оқу материалдарын дайындау мен барлық оқытудың барысын оқу мақсаттарына сай ұйымдастыру;

- қойылған мақсаттарға қол жеткізуге бағытталған күнделікті нәтижені бағамдау, оқытуды түзету;

- нәтижені қорытынды бағамдау.

Мұғалім оқытудың берік нәтижелеріне технологиялық тәсілмен қол жеткізу арқылы өзінің педагогикалық шығармашылығына, оқушылардың дамуына көбірек көңіл бөле алады.

Оқу үрдісін технологиялық құрылымдауды түсінудің кілті нақты қойылған мақсаттарға жүйелі түрде бірізділікпен бағдарлану болып табылады.

Педагогикалық технологияда мақсаттар қою тәсілдері нәтижелілігімен ерекшеленеді. Оқыту мақсаттары оқушылардың әрекеті арқылы көрсетілген оқыту нәтижелері арқылы тұжырымдалып, әрі мұғалім немесе кез-келген сарапшы нақты тани алатын болу керек.

Айтарлықтай табысты идеяны жүзеге асыруда мұғалім, әдетте келесідей негізгі қиындықтармен кезігеді: оқыту нәтижелерін әрекет тіліне қандай тәсілдермен ауыстыруға болады және бұл ауысудың бір мағыналылығына қалай қол жеткізуге болады? Бұл проблемалар екі түрлі жолмен шешіледі: біріншісі, педагогикалық таксономия жүйесі арқылы мақсаттар жүйесін нақтылау, екіншісі таксономия арқылы мұғалім анықтығы жеткіліксіз ойларды оқыту мақсаттарының мейлінше анық, нақты тіліне ауыстыра алады.

Таксономия - белгілі бір критерийлер мен ұстанымдар бойынша объектіні жүйелеу, топтастыру немесе жіктеуді, жүйелеу және нақты құрылым бойынша реттілікпен орналастыру.

Иерархиялық жіктелген, ретке келтірілген мақсаттарды қолдану ең алдымен, мұғалім үшін төмендегідей жайттармен маңызды:

- мұғалім назарының негізгі ойға шоғырлануы, таксономияны қолдана отырып мұғалім мақсаттарды бөліп, құрастырып қана қоймай, ең бірінші кезектегі міндеттерді, әрі қарайғы жұмыстың реті мен келешегін нақтылай отырып, оларды ретке келтіреді;

- мұғалім мен оқушының бірлескен әрекетіндегі ашықтық пен жариялылықты ежелді;

- нақты оқу мақсаттары мұғалімге олардың ортақ оқу жұмысын түсіндіруге, талқылауға, кез-келген қызығушылық танытатын тұлғалардың анық түсінуіне мүмкіндік береді.

Оқыту нәтижелерін бағалаудың өлшемін жасау, ол мақсаттардың дәл анықтамасына жүгіну неғұрлым сенімді және әділ бағаға қол жеткізеді. Мақсат қою – белгілі бір уақыт аралығында жүзеге асатын үздіксіз процесс. Әрбір қойылған мақсатты үнемі талдап, қажет болса қайта қарастыру керек. Үздіксіз талдау жасау мұғалімдерге маңызды шешім қабылдауға көмектеседі.

Қалай болғанда да, мақсатты анықтау мен тұжырымдау үдерісі аяқтала салмайды. Біз бағалау критерийлерін іріктеу мен дәл анықтаудың, мақсатқа жеткеннің ақиқатын бағалау тәсілін анықтаудың маңыздылығына мән беруіміз керек. Ондай критерийлер мақсаттың анықтамасынан келіп шығады, ал тәсілдері – сабақ үшін таңдалған критерийлер бойынша қол жеткен нәтижелерді азды-көпті сенімді бағалау мүмкіндігін береді. Критерийлер мақсатты тұжырымдау кезінде, сабақ басталғанға дейін анықталады.

Сабақ соңында қол жеткен нәтижені жоспардағы нәтижемен салыстыра отырып, сіз әрі қарайғы іс-әрекетіңізді кәсіби түрде, нәтижелі жүргізуге қол жеткізесіз.

Білім берудегі технологиялық тәсілдің маңызды ерекшелігі мақсаттың болуы, ол өз кезегінде мұғалімге өз жұмысы мен оқушының әрекетін бағалап, білім беру үрдісіне жедел түрде өзгерістер енгізуге мүмкіндік береді.

Сабақ үдерісінде оқу мақсатына қол жеткізуде әртүрлі педагогикалық технологиялар арқылы мақсаттар нақтылануда. Оның нәтижесінде мұғалімнің нақтылауынан кейін оқытудың мақсаты, мазмұны және пәннің логикасымен қисынды байланысуы, өлшемді

алған білім, білік, дағдысы мен белгіленген уақыттық межесі нақтыланады.

М.В. Кларин әдебиеттерге талдау жасай отырып, оқу мақсаттарын қоюдың негізгі тәсілдерін қарастырады.

Бұл орайды «Блум таксономиясы» бойынша ұйымдастыру оқушылардың дайын ақпаратты қабылдауынан гөрі, ондағы қойылған мәселені зерттеуіне, талдауына және салыстыруына, ой толғауына және бағалауына қолдау ететінін айта кеткен жөн. «Блум таксономиясы» адамның ақыл-ой қабілеттерінің құрылымы танымдық үдерісінің ең қарапайымнан бастап күрделіге біртіндеп өту барысында белсенді әрекетке жетелейтін 6 деңгейге сәйкес тапсырмаларды құруды қажет етеді. Тапсырмалар құруда оқытудың белсенді әдістерінің мәні оқушылардың кәсіби іс-әрекетті меңгеруіне бағытталады.

Білім:

Бұл категория оқу материалын **есте сақтау** мен **қайталауды** білдіреді.

Оқу материалы деп әртүрлі мазмұндағы ақпаратты (нақты фактілерден бүтін теорияларға дейін) атауға болады.

Бұл категорияның негізгі сипаты – қажетті мәліметтерді есте сақтау.

Оқушы:

- Қолданылған терминдерді біледі (есте сақтайды және қайталайды);
- Нақты фактілерді біледі, негізгі ұғымдарды, ережелер мен қағидаларды біледі.

Түсіну:

Түсіну дегеніміз мәліметті таныс, анық күйге ауыстыру арқылы өзіндік түсінік қалыптастыру. (түрлендіреді, салыстырады, нәтижелерді суреттейді)

Түсіну категориясын төрт топқа бөледі:

- **Түсіндірме** – яғни оқу материалын бір «тілден» екінші «тілге» ауыстыру (мәселен биологиялық формуланы сөзбен айтып беру немесе керісінше; сөзбен келтірілген мәліметті кесте, схемамен көрсету, т.б.);
- **Аударма** – оқу материалын “өз сөзімен” түсіндіру, қысқаша баяндау;
- **Мысалдар** – практикадан алынған фактілерге жүгіну, соларды келтіру;
- **Анықтамалар** - түсініктің мағынасын өз сөзімен жеткізу, таныс және түсінікті сөздермен анықтама түрінде тұжырымдау;

Мұндай оқу нәтижелері материалды есте сақтау деңгейіне қарағанда анағұрлым жоғары болады.

Оқушы:

- Фактілерді, ережелерді, қағидаларды түсінеді;
- Сөзбен келтірілген материалды, схемалар, графиктер, диаграммаларды түрлендіреді;
- Сөзбен келтірілген материалды математикалық ұғымдарға өзгертеді;
- Берілген ақпарат бойынша болашақта туындауы ықтимал салдарын сипаттайды;

Қолдану.

Қолдану- қандай да бір проблеманы шешу үшін берілген мәліметті іс жүзінде қолдану, жүзеге асыру. Мұнда **ережелерді, әдістерді, ұғымдарды, заңдарды, қағидаларды, теорияларды** практикалық тұрғыдан қолдану кіреді. Оқу нәтижелері түсіну деңгейіне қарағанда материалды тереңірек игеруді талап етеді.

Оқушы:

ұғымдар мен қағидаларды жаңа жағдайларда қолданады;

- заңдар мен теорияларды практикалық тұрғыдан нақты ситуацияларда қолданады;
- әдіс немесе жұмыс ретін дұрыс қолданатындығын көрсетеді;

Талдау:

Оқу материалының құрылымы анық көрінуі үшін оны құрамдас бөліктерге бөлу:

1. Негізін тану – ауқымды әрі бүтін құрылымды құрамдас бөліктерге жіктеу;
 2. Астарлы мағынаны ажырату – екі тұжырымның өзара қатынасын көрсету;
 3. Мотивация – «Неліктен?», «Не себепті?» - деген сұрақтарға жан-жақты жауап беру арқылы қозғаушы күштер мен себептерін айқындау.
- Бүтіннің бөліктерін ажырату;
 - Бүтіннің бөліктерінің арасындағы өзара байланыстарды анықтау;
 - Бүтіннің қалайша ұйымдастырылғандығын сезіну;
- Бұл категория оқу материалының мазмұнын сезінумен қатар оның ішкі құрылымы қалайша құралатындығын білуді меңзейді.

Оқушы:

- Жасырын (көзге көрінбейтін) жәйттерді ашады;
- Ойдың өрбуінен қателер мен олқылықтарды айқындайды;
 - Фактілер мен олардың салдарының арасын ажыратады;
 - Ұсынылған фактілердің маңыздылығын айқындайды.

Синтез:

Оқу материалының элементтерінен **жаңашыл** сипаттағы бүтінді (нәтижені) құрастыру. Жаңа нәтиже ретінде оқу материалдарын мүлдем өзгеше реттейтін хабарлама (баяндама, сөз) жұмыс жоспары, схемаларды атауға болады. Мұндай оқу нәтижелері жаңа мазмұн мен жаңа құрылымдарды жасап шығаратын шығармашылық әрекеттерді қолдануды талап етеді.

Оқушы:

- Қандай да болмасын проблеманы шешу үшін өз білімдерін шығармашылықпен қолданады.
- Шығармашылық тұрғыдан кішігірім шығарма (эссе) жазады;
 - Тәжірибе жасаудың өзіндік жоспарын ұсынады.

Бағалау:

Оқу материалының маңызын анықтау, ол туралы өзіндік пікір келтіру, ойын білдіру. Мұнда шәкірттің пайымдаулары нақты критерийлерге негізделуі керек:

- **ішкі** – құрылымдық, логикалық тұрғыдан;
- **сыртқы** – алдына қойылған мақсаттарға сәйкестігі тұрғысынан.

Бұл деңгей алдыңғы категориялардың оқу нәтижелеріне қол жеткізуді меңзейді.

Оқушы:

- Оқу материалы құрылымының логикасын жазбаша түрде бағалайды;
- Жасалған шешімдер мен қорытындылардың берілген фактілерге сәйкестігін анықтайды;
- Ішкі немесе сыртқы критерийлерге сүйеніп, оқу материалының маңыздылығын айқындайды.

Блум таксономиясының басты белгісі осындай жүйеленген мақсаттармен ерекшеленеді. Блум таксономиясы оқудың нақты нәтижелерін оқушылардың

іс әрекеттері тұрғысынан көрсетуге бағытталған. Таксономияның жоғарғы деңгейлері өзінен төмен деңгейлерден күрделі болып келеді және олардың барлығын қамтиды, мәселен, «Бағалау» деңгейі барлық деңгейлерді қажеттейді.

Блум таксономиясының да сол оқушылардың білімін шығармашылық деңгейге жетелеумен ерекшеленеді. Олай болса Блум таксономиясы – тұлға шығармашылығын дамытушы әдіс.

Блум таксономиясы жеке тұлғаның біліктілік қасиеттерін шындай түсуге жол жасады атап айтсақ, аса сезгіштік, ой ұшқырлығы, жаңаға ұмтылушылық, шығармашылық қабілеттер, өзіндік ой – пікірлерге тұра білу, өзіне сын көзбен қарау, қисын ойлау, жаңаны сезгіштік, күмәншілдік, әр нәрсеге күмән келтіру. Блум таксономиясының негізінде жеке тұлғаның креативтілігі, шығармашылық дербестілігі қалыптасады.

Демек, Блум таксономиясын оқыту арқылы жеке тұлғаны қалыптастыру – жеке тұлғаның сапалық қасиетін дамытатын рухани құндылықтарды игерудің бірден-бір жолы.

Зер сала қарасақ, оқушының білімді меңгеру деңгейі анализден бастап, синтез, бағада жоғарылай түседі.

Яғни, оқушы деңгейі, алгоритмдік, эвристикалық, шығармашылық деңгейге көтеріледі. Қазақ әдебиеті сабағында Блум таксономиясын пайдалана отырып оқушы білімін шығармашылық деңгейге жеткізу мақсатын қоямыз. Баршаңызға белгілі Бенджамин Блум - америкалық ғалым, оқыту әдістемесінің психологі, Блум таксономиясының авторы. Ол өзінің «Блум таксономиясы» атты кітабында өз теориясын дамытқан және оқыту мақсаттарын жүйелеген. Оқыту мақсаттарының негізгі категориялары:

1. Білу
2. Түсіну
3. Қолдану
4. Талдау
5. Синтез (жүйелеу, жинақтау)
6. Бағалау.

1. Мақсатты зерделеленетін мазмұн арқылы анықтау.

Мақсат қоюдың бұл тәсілі неғұрлым кеңінен танылған дәстүрлі жол болып табылады (мысалы, «Параграфтың мазмұнын оқу...», «Теореманы зерделеу...»). Оқытудың технологиялық тәсілінің жақтастары бұндай мақсаттарды сөзсіз жеткіліксіз деп есептейді, себебі оған қол жеткізілгенін бағалау өте қиын. Дегенмен, бұл мақсаттар қолдануға жарамды, себебі олар оқытудың мазмұнын көрсетіп тұр.

2. Мақсаттарды мұғалімнің әрекеті арқылы анықтау.

Бұндай мақсат мұғалімнің әрекетіне шоғырланады. Мақсатты бұлай қою кезінде өз жұмысына шоғырланған мұғалімнің оқушылар қол жеткізген нәтижені бағалауына мүмкіндігі бола бермейді (мысалы, «Оқушыларды ... таныстыру», «...көрсету», «...түсіндіру»). Сөйтіп, мақсат қоюдың технологияланбаған тәсілі еңсерілмейді, тек бүркемеленіп қалады.

3. Мақсаттарды оқушы дамуының зияткерлік, эмоционалдық, тұлғалық үдерістері арқылы қою. Аталған мақсаттар жалпы білімділік мақсаттарды бейнелейді (мысалы, «білігін қалыптастыру (дамыту)», «оқушылардың танымдық белсенділігін дамыту»). Бұндай мақсаттардың қойылуы мүмкін, бірақ белгілі бір қиындықтармен ықпалдасады. Бір сабақта (тіпті бірнеше сабақтар аясында) білік пен дағды қалыптастыру сияқты

мақсатқа қол жеткізу мүмкін емес, себебі мұғалімнің қолында оны өлшеудің құралы жоқ.

4. Мақсаттың оқушылардың әрекеті арқылы қойылуы.

Мақсаттардың бұндай тұжырымдамасы сабақты жоспарлау мен өткізуге анықтық, белгілілік енгізеді (мысалы, «Сабақтың мақсаты-шешу (орындау, шығару)»). Бірақ мақсатты бұлайша етіп қою мұғалімге оқушы қол жеткізген нақты нәтижені анықтауда белгілі бір қиындықтар туғызады.

Сонымен, педагогикалық технологияда оқу мақсаттарын қоюдың қандай тәсілдері неғұрлым тиімді болып табылады? Құзыреттілікке бағдарланған мақсаттарды қоюдың белгілі тәсілі – SMART-критерийлер болып табылады. SMART - бұл «ақылды» мақсаттарды қоюдың бес маңызды критерийлерін есте сақтауға көмектесетін аббревиатура. Ол 1981 жылы Джордж Доран (George T. Doran) енгізген ұғым. Қысқаша айтқанда, ол қойылған мақсат нақты (Specific), өлшене білетін (Measurable), әрекетке негізделген (Action-oriented), қол жетімді (Realistic) және уақытпен шектеулі (Time-bound) болуы тиіс деген қағидалар.

Қазақстан Республикасы орта білім беру жүйесінің жаңартылған білім беру бағдарламаларында оқыту мақсаттары жоғарыда айтылған тәсілдерге, оның ішінде SMART техникасына негізделіп анықталуда. Оқыту мақсаттары оның анық, нақты (Specific) күтілетін нәтижелері түрінде сипатталған, әрі мақсат қоюдың неғұрлым кеңінен танылған дәстүрлі жолы-мақсатты зерделенетін мазмұн арқылы анықтау қолданылған (мысалы, «шығарманың мазмұнын түсіну, маңызды тұстарын анықтау үшін сұрақтарға жауап беру»). Мазмұн арқылы анықталған оқу мақсаттарының жүйесі сынып жоғарылаған сайын күрделене түседі. Бүгінгі таңда беру бағдарламалары жағдайында SMART техникасының өлшемді (Measurable) деп аталатын критерийне қол жеткізу үшін қалыптастырушы бағалауға арналған тапсырмалар орындалады. Қалыптастырушы бағалауды өткізу кезінде оқушыларға оқу мақсатын бағалайтын жетістік критерийлері беріледі.

Пәндік оқу бағдарламаларындағы оқу мақсаттарының жүйесі дерлік қол жетерлік мақсаттар. SMART мақсаттың қол жетімділік (Attainable) критерийінің жүзеге асуын педагогикалық әдіс-тәсілдер мен әр пәнге қажетті құрал-жабдықтар мен материалдар қамтамасыз етеді. «Мақсатыңыз қолжетімсіз екеніне көзіңіз жеткен кезде мақсатыңызды емес, әдісіңізді ауыстырыңыз» - деген екен белгілі шығыс ойшылы Конфуций.

Оқу бағдарламаларындағы оқу мақсаттарының жүйесі оқушылардан шынайы (Realistic) проблемаларды анықтап зерттей білуді талап етеді. Оқу мақсаты мен әр оқу мақсатына арнап таңдалған табыс критерийлерінің тізімі ұсынылған.

SMART мақсаттың белгілі бір уақыттық межемен (Timed) шектелуі білім беру салалары бойынша күтілетін нәтижелердің ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді сипаттағы оқу мақсаттарының жүйесін құрауымен сипатталады. Ұзақ мерзімді жоспар ортақ тақырып бойынша оқу мақсаттарын бөлімдер бойынша топтайды; орта мерзімді жоспар тілдік дағдыларды (айтылым және тыңдалым, оқылым, жазылым) жақсарту бойынша талаптарды анықтайды; қысқа мерзімді жоспар оқушымен оқу мақсатына жету туралы кері байланысты береді.

Елімізде жаңартылған білім беру мазмұны мен оқу мақсаттары жүйесінің SMART технологиясына

негізделіп анықталуы ХХІ ғасырда қажетті:

- сыни тұрғыдан ойлау және туындаған мәселелерді шеше білу;
- ұжымдық жұмыс және көшбасшылық қасиеттері;
- икемділік және жаңа шарттарға бейімделу қабілеті;
- бастамашылық және кәсіпкерлік дағдылар;
- өз ойын ауызша да, жазбаша да сауатты және анық білдіру қабілеті;
- ақпарат іздеу және табу қабілеті;
- білімге құмарлық және қиял атты дағдылардың дамуын толық қамтамасыз ететіні анық.

Төмендегідей ұсыныс беремін:

1. Б.Блумның мақсат қою технологиясын тиімді пайдаланған оқушының «Мен шығармашыл тұлғамын» деген өзіне-өзі сыни көзбен қарауға көзқарасы қалыптасатыны сөзсіз екенін ескеру қажет;
2. Оқушылар алған білімін өмірде пайдалана алатын әлеуметтенген құзыретті тұлға даярланады;
3. Деңгейлік тапсырмалар негізінде тұлғаның өз ісіне мақсат қоя отырып, оны іске асыру үшін әртүрлі жағдайлардағы проблемаларды анықтап, жауапты шешім қабылдап, өз шешімінің нәтижесін бағалай алу біліктілігі және эвристикалық, ізденушілік әдістерге негізделген шығармашылық зерттеу мәселелерін шеше алу қабілеттілігі дамитынын ескеру қажет;
4. Тұлғааралық әлеуметтенуі негізінде коммуни-

кативтік құзыреттілігін арттыру қажет;

5. Оқушыларды өздігінен жұмыс істеуге үйретіп, талабын ұштап, қиялын дамыту керек;
6. Бір-бірінің, өзінің іс-әрекетіне талдау жасауға, бағалатуға дағдыландыру қажет;
7. Өздерінің нәтижесін көре білуге, оны бағалай білуге дағдыландыру тиіс;
8. Тез әрі нақты ойлап, дұрыс шешім қабылдай алу және тапқырлық, тиянақтылық дағдыларын дамыту;
9. Алған білімдерін пайдалана отырып, жаңа қорытынды жасау дағдыларын қалыптастыру.
10. Мұғалімдер алдында оқыту мен тәрбиелеудің жаңа технологияларын қолдана отырып, жеке тұлғаның дамуына жағдай туғызу қажеттілігі тұрғанын ескеру қажет;
11. Таксономияның белгілі критерийлер мен ұстанымдарын түсіну және қолдану керек;
12. Блум таксономиясы бойынша ұйымдастыру оқушылардың дайын ақпаратты қабылдауынан гөрі, ондағы қойылған мәселені зерттеуіне, талдауына және салыстыруына, ой толғауына және бағалауына қолдау ететінін ескерген жөн;
13. Блум таксономиясы адамның ақыл-ой қабілеттерінің құрылымы танымдық үдерісінің ең қарапайымнан бастап күрделіге біртіндеп өту барысында белсенді әрекетке жетелейтін 6 деңгейге сәйкес тапсырмаларды құруды қажет ететінін ескеру.

Как жить без отходов и улучшить экологию

КЕНЖЕБАЕВА Гульмира Советовна,
М. Әуезов атындағы ОҚУ, "Экология" кафедрасының т.ғ.к, профессор.
ШИНГИСБАЕВА Жадыра Атырхановна,
М. Әуезов атындағы ОҚУ, "Экология" кафедрасының т.ғ.к, профессор.
ИЗТЛЕУОВА Айгерим Бакбергеневна,
М. Әуезов атындағы ОҚУ "Экология" кафедрасының аға оқытушысы,
жаратылыстану ғылымының магистрі.
Шымкент қаласы

Отходы – это то, что каждый из нас производит ежедневно. Везде, где мы проводим хоть немного времени -дома, в офисе, в школе, в парке – всегда есть мусор. Уменьшив его количество, мы можем спасти не только планету, но и свой бюджет.

Каждый день миллионы людей выбрасывают тонны мусора. Во время праздников его количество увеличивается в несколько раз. Коробки, упаковки, красивые подарочные пакеты, сами подарки заполняют мусорные контейнеры. Ненужная еда разлагается – на неприятный запах сбегаются бездомные кошки и собаки, крысы. Мусор вывозится на свалки, куда часто попадают и отходы производства: брак, шины, детали машин. Такую ситуацию сегодня можно увидеть практически в любом городе, и с каждым годом она принимает все более ужасающие масштабы.

Жизнь современного человека основана на постоянном потреблении. Производители электроники, бытовых приборов, автомобилей делают все, чтобы мы использовали их продукцию в течение короткого времени и потом покупали новые модели. Мода заставляет нас заказывать вещи, которые мы, возможно, никогда не будем носить. Все это стимулирует экономику, производство, способствует увеличению капитала, росту заработных плат. Многим это кажется отличным способом для развития, улучшения образа жизни, однако имеется обратная сторона. В производстве новых товаров используется новое сырье. Человечество использует воду, электричество, природные ископаемые. При изготовлении продукции значительная ее часть оказывается браком и поступает в отходы. Покупая новое, люди

отказываются от старого. Вещи пылятся в доме, идут на выброс. Огромное количество мусора засоряет нашу планету.

Сейчас уже невозможно делать вид, что ничего не происходит. Нужно включиться в борьбу с мусором и выбрать путь, который позволит значительно уменьшить количество отходов. Отходы вредны для природы, животных и здоровья человека. Если мы хотим оставить нашим детям и внукам планету, а не свалку, нам нужно решать проблему отходов уже сейчас. И первый шаг – сократить количество отходов у себя дома!

Принцип без отходности дома был разработан Беа Джонсон, француженкой, живущей в США. Ее вдохновил пример нескольких химических заводов, которые сократили количество отходов производства. Она предложила принцип «Ноль отходов» (Zerowaste) состоящий из 5R правил (Refuse (Откажись от ненужного), Reduce (Сократи нужное), Reuse (Используй повторно), Recycle (Переработай), Rot (Компостируй)).

В современном мире, где большое внимание уделяется защите окружающей среды, нельзя обойти стороной такой важный процесс нашей жизни, как покупка одежды и обуви.

Не секрет, что с модной индустрией что-то не так – минимальная стоимость вещей привела к расцвету перепотребления и стремлению покупать чаще и больше. А то, что именно и как мы покупаем, влияет на биоразнообразие нашей планеты, на состояние рек и озёр, а также количество микропластика в океане.

По данным Гринпис, 40% вещей в гардеробе редко или совсем не используются. Такое случается, когда мы покупаем вещи под воздействием стресса, плохого настроения или желания себя побаловать. Но чтобы одежда отрабатывала свой экослед, она должна носиться. Поэтому очень важно начать покупать осознанно.

Для начала придерживайтесь двух правил: 1. Если от какой-то вещи можно отказаться – откажитесь. Ведь можно обойтись без двадцатой футболки или десятого чехла на телефон. Для вас это мелочь, а для природы – спасение от лишнего мусора, которого и так много. 2. Если можно заменить одноразовое многоразовым – замените. Вместо десятков пластиковых бутылок можно один раз купить хорошую многоразовую. Вместо пластиковых пакетов взять тканевые мешочки и шопер – это не только экологично, но и стильно.

Первое правило 5R подразумевает осознанный отказ от спонтанных и необдуманных покупок. Избавляя себя от лишних вещей, человек меньше выбрасывает мусора и помогает сохранить экологию пассивным путем. Самое важное на этом этапе – уметь отказаться от лишних товаров. Наибольший вред планете в виде отходов наносят пластиковые упаковки и одноразовые вещи, отравляемые в мусорный ящик ежедневно. Поэтому, отказ от подобных вещей позволит избежать участия в этом

вредном для экологии цикле. Это также поможет сэкономить немало денег для более полезных вещей.

Второе правило жизни без отходов — Сократить нужное — покупать товары ровно в том количестве, которое вы с радостью используете, и не больше.

Третье правило уменьшения отходов — использовать повторно, вместо того чтобы выбросить и купить новое; использовать многоразовое вместо одноразового; купить долговечное вместо недолговечного.

Четвертое правило концепции «Нуля отходов»: то, от чего не получилось отказаться, заменить многоразовым или использовать повторно, нужно сдать в переработку. Вторсырье делится на пять категорий: пластик, металл, стекло, бумага, опасные отходы. Наибольшее количество раз можно переработать стекло и металл, чуть меньше раз бумагу, меньше всего пластик — от 1 до 5-7 раз, в зависимости от вида.

Последний, но очень важный принцип концепции «Ноль отходов»: компостирование органических отходов. Органика составляет около половины твердых бытовых отходов. А это значит, что она играет значительную роль в увеличении свалок. Органические отходы в условиях свалки разлагаются, выделяя углекислый газ, сероводород, аммиака, метана — токсичные и парниковые газы, увеличивающие глобальное потепление.

Поэтому компостировать органические отходы очень важно.

Если сложить все эти действия, они приведут к достижению хороших результатов, позволят минимизировать количество отходов. Вот 9 простых привычек на пути к Zerowaste:

1. Замените пластиковые пакеты на тканевые мешочки, шоперы.
2. Старайтесь покупать продукты без упаковки, на развес.
3. Замените одноразовое многоразовым. Например, бутылку для воды или посуду для пикника.
4. Ходите за кофе со своей термочашкой.
5. Берите на работу еду в многоразовом контейнере.
6. Не выбрасывайте ненужную вещь, ведь её можно отдать, продать или сдать на переработку.
7. Ищите новое применение вещам: например, из старой кружки можно сделать цветочный горшок.
8. Покупайте только нужное – так точно будет меньше отходов.
9. Начните сортировать отходы.

Следуя принципам ZeroWaste, человек улучшает экологию. Это помогает сохранить планету в чистоте.

Эффективное использование наглядностей на уроках русского языка

*САПАРАЛИЕВА Райхан Қайсарқызы,
Б.Биболатұлы атындағы жалпы орта мектебінің
орыс тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі.
Түркістан облысы, Төлеби ауданы*

В современном обучении наглядные пособия играют большую роль. На уроках русского языка осуществляются во взаимосвязи все основные принципы обучения: сознательность, наглядность, систематичность, прочность, учет возрастных возможностей, индивидуальный подход. В обучении русского языка особую роль играет принцип наглядности. Учитель в целом сам выбирает, какой методике отдать предпочтение, какой автор больше других подходит к их разработанной системе обучения русского языка. Правильное использование наглядности на уроках русского языка в школе способствует формированию четких представлений о правилах и понятиях, содержательных понятий, развивает логическое мышление и речь, помогает на основе рассмотрения и анализа конкретных явлений прийти к обобщению, которые затем применяются на практике.

Для предмета русский язык значимы элементы наглядно-изобразительного материала, такие как предметные картинки для уроков обучения грамоте и работы над словами из орфографического словаря на уроках русского языка, картинки для уроков обучения грамоте и развития речи, которые используются, при составлении предложений и текстов различных типов речи.

В процессе обучения наглядные пособия используют с различными целями: для ознакомления с новым материалом, для закрепления знаний, умений, навыков, для проверки их усвоения.

Когда наглядное пособие выступает как источник знаний, оно особенно должно подчеркивать существенное - то, что является основой для обобщения, а также показывать несущественное, его второстепенное значение. Знакомя с новым материалом, нужно использовать наглядное пособие с целью конкретизации сообщаемых знаний. В этом случае наглядное пособие выступает как иллюстрация словесных объяснений.

При ознакомлении с новым материалом и особенно при закреплении знаний и умений надо так организовать работу с наглядными пособиями, чтобы учащиеся сами оперировали ими и сопровождали действия соответствующими пояснениями. Качество усвоения материала в большинстве случаев значительно повышается, так как в работу включаются различные анализаторы зрительные, двигательные, речевые, слуховые. При этом дети овладевают не только знаниями согласно материалу урока. Но и приобретают умения самостоятельно использовать наглядные пособия. Учитель должен всячески поощрять детей к использованию наглядных средств, к самостоятельной работе.

На этапе закрепления знаний и умений необходимо широко использовать для разнообразных упражнений справочные таблицы, таблицы, рисунки, схемы. Рекомендуется практиковать воспроизведение наглядно воспринятого материала путем моделирования, рисования, словесного описания.

Наглядные пособия иногда используют для проверки знаний и умений учащихся. Используя раздаточный дидактический материал, учитель проверяет умения применять правило на практике.

Важным условием эффективности использования наглядных пособий является применение на уроке достаточного и необходимого количества наглядного материала. Если наглядные средства применять там, где этого совсем не требуется, то они играют отрицательную роль, уводя детей в сторону от поставленной задачи.

Сегодня в помощь учителю начальных классов, родителям приходят компьютерные технологии создания и применения наглядных материалов. Мультимедийная технология позволяет соединить в единое целое различные формы представления информации: текст, голос, музыку, графику, иллюстрации, видео.

Естественное желание учителя наиболее полно реализовать выразительные возможности мультимедийных средств обучения приводит к возникновению направления деятельности учеников.

При разработке пособий необходимо учитывать, что учебный предмет "Русский язык" является основой школьного образования, поскольку владение русским языком, умение общаться, добиваться успеха в процессе коммуникации являются теми характеристиками личности, которые во многом определяют достижения выпускника школы практически во всех областях жизни, способствуют его социальной адаптации к изменяющимся условиям современного мира, успешности в овладении будущей профессией.

Как средство познания действительности русский язык обеспечивает развитие интеллектуальных и творческих способностей ученика, развивает его абстрактное мышление, память и воображение, формирует навыки самостоятельной учебной деятельности и самообразования.

Реализация предметной функции русского языка создает условия для активного использования в образовательном процессе новых информационных и коммуникационных технологий, поскольку хорошее владение родным языком, в том числе письменной речью, является одним из главных показателей уровня культуры коммуникации и одним из основных условий успешного обучения на расстоянии по разным школьным дисциплинам.

Бастауыш сынып оқушыларының оқу мен жазу дағдыларын дамыту

НАЛИБАЕВА Арнауль Тиллабайқызы,
Б.Биболатұлы атындағы жалпы
орта білім беретін мектебінің бастауыш сынып мұғалімі.
Түркістан облысы, Төлеби ауданы

Ж.Аймауытов: «Бала жан дүниесінде тіл үйрену басты жұмыс емес, жанама жұмыс болғандықтан, бала әуелі тәжірибеге талпынып, нәрсемен танысып, сонан кейін сол нәрсе туралы сөйлесін, тыңдасын, жазсын, оқысын, тілге үйренсін» деген.

Қазақстандық білім берудің өзіндік ұлттық үлгісі мен жаңа мазмұндағы жүйесінің басты міндеті – қазіргі заманғы ғылым мен тәжірибенің жетістіктері негізінде алынған білімді қажет жағдайда пайдалану икемділігін меңгерген, өз бетінше дұрыс, тиімді шешімдер қабылдайтын, бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру болып табылады. Бұл міндетті жүзеге асыру оқушыны іс-әрекетті атқарушы объектіден нәтижесінде жеке тұлғаның өз ісін өзі басқаруға, орындауға қабілетті субъектіге көшіру арқылы мүмкін болады, демек нәтижелерге негізделген білім беру моделі жүзеге асырылады. Жас жеткіншектердің бойындағы

Тілдік білім мен дағдылар негізі мектеп сатысының орта буынында тұрақты қалыптаса бастайтындығын ескерсек, тыңдалым, айтылым, оқылым мен жазылым әрекеттерін тіл үйретудің мақсаты мен құралы ретінде тиімді пайдалануға болады.

Оқыту тәжірибеге бағытталаған жағдайда сөйлеу әрекеті жетекшілік қырынан қарастырылады.

Бізге тілдік әрекеттің 4 басты түрі белгілі:

- айтылым – ауызша вербалдық қарым-қатынас арқылы жүзеге асатын тілдік әрекеттің өнімді түрі;
 - тыңдалым – ауызша ақпаратты түсіну және қабылдаумен байланысты тілдік әрекеттің өнімсіз түрі;
 - оқылым – жазбаша мәтінді түсіну және қабылдаумен байланысты тілдік әрекеттің өнімсіз түрі;
 - жазылым – графикалық үлгіде ойды жарыққа шығаруды қамтамасыз ететін тілдік әрекеттің өнімді түрі.
- Сөйлесу барысында кейбір әрекеттерді жиі

ерекше қабілеттілікті, дарындылықты тани білу, оның одан әрі дамуына бағыт-бағдар беру, оны сол бағытта жетелеу — ұстаз парызы.

Әлемдік тәжірибе бойынша тілді тиімді меңгерту төрт дағды арқылы жүзеге асырылады. Оқылым, тыңдалым, жазылым, және айтылым дағдылары коммуникативтік дағдылар болып табылады. Аталған дағдылардың әрқайсысының өзіне тән ішкі дағдылары мен оны үйрету жолдары, яғни ерекшеліктері бар. Сабақты аталған дағдылар ерекшелігін ескеріп құру, тілді тиімді меңгертуге септігін тигізеді. Коммуникативтік дағдыларды басшылыққа алып оқыту функционалды сауаттылықты қалыптастыруға мүмкіндік береді. Грамматикалық білім тілдік төрт дағдыны қалыптастыру барысында жүзеге асып отырады.

қолданамыз және олар мыналар: сөздерді дыбыстау, сұрақтарға жауап беру, интонацияны қолдану, бірнәрсені түсінбеген жағдайда түсіндіріп беруді өтіну, сөйлеген сөзін бақылау және өзін-өзі түзетіп отыру, пікірталасқа қатысу, жест, мимиканы қолдану, оқиғаларды баяндап беру т.б. Айтылымның ерекшелігін білу мұғалімге оны терең дамытуға, әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолдана отырып сабақты жоспарлауға мүмкіндік береді. Айтылым әртүрлі ішкі дағдыларды қамтиды. Оқушылардың айтылымдағы жетістігі олардың әрқайсысын практикалық жаттығулар арқылы дамыту арқылы көрініс табады. Тілдік төрт дағды (айтылым, тыңдалым, жазылым, оқылым) оқушының сөйлеу әрекетін қалыптастырады. Осылардың ішінде басқа дағдыларды қалыптастырудың негізгі алғы шарты- тыңдалым әрекеті болып табылады. Өйткені күнделікті

өмірде оқушы көптеген ақпаратты сағат сайын, естіп, көріп тыңдайды. Бірақ кез-келген ақпаратты тыңдау арқылы түсіну сөйлеу әрекетін қалыптастырады. Егер оқушы өзіне керек мәліметті тыңдау арқылы тауып үйренсе, ол басқа үш дағдыны (айтылым, жазылым, оқылым), яғни айтылып жатқан мәліметті түсінеді, өз пікірін білдіре алады және басқалармен қарым-қатынас жасай алады, тақырыпқа қатысты деректі түсініп оқиды, көтерілген мәселеге қатысты өз көзқарасын жазбаша жеткізе алады.

Бастауыш сынып мұғалімі оқушының назарын аударып, оқу мен жазу дағдысын дұрыс қалыптастыру үшін сабақ кезінде әртүрлі тақырыптық, пәнаралық, сыныпаралық байланыс орнатып, қызықты әңгімелерді сахналық көрініс ретінде өтуді ұйымдастыра білуі қажет. Сонымен қатар, түрлі көрнекілік құралдарын қолдану, сұрақ-жауап, талдау, жинақтау, ажырату, тактаға жазу, айтқан ойды мысалдармен дәлелдеу, сөздікпен жұмыс, проблемалық мәселелерге жауап беру, нақтылы және жалпылама тапсырмалар беріп, шағын шығармашылық жұмыстарды орындату, оқушының бірін-бірі сынауы, өзіндік пікір білдіруі, баяндама жасауы, ғылыми зерттеу жазып қорғауы т.б. алуан түрлі әдіс-тәсілдерді қолдануы

керек. Осындай әдіс-тәсілдерді түрлендіріп, жүйелі түрде пайдаланып мұғалімнің шәкірттері өз бетімен жұмыс істеуге тез үйренеді. Оқылым дағдысын қалыптастыруда көмектесетін әдіс-тәсілдер «Мән беріп оқыту технологиясы, Диалогтік оқыту, Сатылай кешенді талдау технологиясы, Әндетіп оқыту, Буындап оқыту» әдістері. Егер оқушы сауатты, қатесіз оқуға дағдыланса, ол қатесіз жазуға да үйренеді.

Қорыта келгенде, оқушылардың оқу мен жазу дағдыларын дамыту – бүгінгі заман талабы. Осы орайда, қазақ тілін дұрыс үйрете білу өте маңызды. Педагогтің сабақ өту шеберлігі, яғни шығармашылық пен жауапкершілікті ұштастыруы, бұл заман талабынан туындап отырған мәселе. Өз мамандығын толық меңгерген жоғары деңгейлі оқытушының алдынан шыққан оқушы өмір айдынындағы өз жолын адаспай табады, азамат болып қалыптасады. Бұл ұстаз үшін абырой, яғни үмітінің ақталғаны, әрбір мұғалім осыған ұмтылса ұрпақ алдындағы парыздың өтелгені. Мұғалімнің сабағының өн бойындағы негізгі мақсаты, оның негізгі мәнін естен шығармай, әрбір сәтті тиімді пайдаланғанда өз мақсатына жетеді.

Сапалы білім беру үшін қандай іс-шараны іске асыру керек?

АМИРОВА Мерuert Нұрмаханқызы,
Келес ауданы адами әлеуетті дамыту бөлімінің ағылшын тілі пәні әдіскері.
Түркістан облысы

Қазіргі кездегі білім берудегі басты мақсат жан-жақты білімді, өмір сүруге бейім, өзіндік ой - талғамы бар, адамгершілігі жоғары, бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны тәрбиелеу болып отыр. Сапалы білім беру дегеніміз- ғылымға негізделген жүйелі бағдарлама бойынша теориялық, практикалық іске қабілетті еңбекке баулу, дүниетанымын кеңейту және баланың бойындағы бар қабілетін кемеліне келтіру, жан-жақты тұлға тәрбиелеу. Қазіргі таңда білімге, ғылымға деген қызығуы жоғары, интеллектуалды оқушыларды тәрбиелеу өзекті мәселе болып табылады.

Білім сапсының жоғары болуы ең алдымен мектеп басшыларының мектепшілік ісін дұрыс ұйымдастыра білуі, ата-аналардың және басқа да қоғамдық ұйымдардың осы мақсатта жүйелі жұмыс жүргізе білуіне байланысты деп ойлаймын. Сапалы білім берудегі ата-ана рөліне, ұстаз еңбегіне, баланың денсаулығы үшін қоршаған ортаның әсеріне жан-жақты талдау жүргізіп, мектептерде «Үштік одақ» жұмыстарын жандандыру қажет. Қазіргі таңда осы «Үштік одақ» жұмыстары мектептерде төмен деңгейде жүргізілуде, жүргізілсе де тек тәрбие саласына қатысты іс-шараға қатысуымен шектелуде. Мектеп әкімшілігі мен сынып жетекшілер оқушылардың сабаққа келмеу себебін анықтаумен шектелмеу қажет, ата-аналармен

етене жұмыс жүргізулері тиіс, ата-аналарды мектеп өміріне тығыз байланыстырып, мектептерде ата-аналардың сабақтарға енуіне жағдай жасап, ашық есік күндерін көптеп ұйымдастырса. Күнделікті мектепте қалай сабақ жүргізілгенін, балалардың тәрбиесін бірлесіп бақыласа сабақтардың сапалы ұйымдастырылуына оң әсерін тигізеді. Ата-аналар сабақтарға көбірек қатысса, ол үшін мектеп әкімшілігі, пән бірлестіктері ашық есік күндерін көптеп ұйымдастырса.

Оқушылардың білім сапасын арттыру мұғалімнің кәсіби шеберлігіне, оқушылардың оқу іс-әрекетін педагогикалық сауатты ұйымдастыра білуіне байланысты екені белгілі. Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының «Мектептің жаны - мұғалім. Мұғалім қандай болса, мектеп сондай болмақшы. Яғни, мұғалім білімді болса, ол мектептен балалар көбірек білім алып шықпақшы. Солай болған соң, ең әуелі мектепке керегі – білімді, педагогика, методикадан хабардар, жақсы оқыта білетін мұғалім» деген сөзі қазіргі кезде де өте өзекті деп ойлаймын. Сондықтан да білім сапасын көтерудің негізгі тетігі ұстаз деп нық сеніммен айтуға болады. Яғни мұғалімдер теориялық білімдерін көбірек жетілдірсе, қосымша көбірек ізденсе балаға сапалы білім беруге ықпалы зор болары анық.

Мұғалімдер пәнді оқытуда ең алғашқы күннен бастап-ақ оқушылардың пәнге қызығушылығын, ынтасын арттыруы және білім беруде сабақты күнделікті өмірмен байланыстыра өтуі керек.

Қорыта айтқанда қай салада болмасын ондағы жұмыстың нәтижесі сапамен өлшенетінін ұмытпаған жөн, сапалы білім беру нәтижеге бағытталуы тиіс.

ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ

В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

БИМУРЗАЕВА Асель Маханбетовна,
№17 Ататүрік атындағы мектеп-гимназияның
орыс тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі.
Түркістан қаласы

В современном быстро меняющемся мире функциональная грамотность является основным фактором, способствующим активному участию учащихся в социальной, культурной, политической и экономической деятельности, а также обучению на протяжении всей жизни. Главной основой этого стратегически важного вопроса является функциональная грамотность человека: формирование активности, способности к творческому мышлению и способности находить решения проблем, пути развития, непрерывное обучение.

Уточним четыре основных механизма развития функциональной грамотности: Первый механизм – это принципиальное обновление методики и содержания обучения. В частности, подготовка и повышение квалификации учителей. Второй механизм заключается в обновлении системы оценивания образовательных результатов. Третий механизм развития функциональной грамотности – активное участие родителей в обучении и воспитании детей. Четвертый механизм – развитие системы дополнительного образования.

В настоящее время повышаются требования к уровню образования личности. Образовательный процесс в новых условиях должен быть направлен на всестороннюю компетентность учащихся, совершенствование непрерывных знаний. Обязательным условием развития индивидуальных компетенций является наличие у человека функциональной грамотности. Есть много положительных сторон функциональной грамотности, одна из которых заключается в том, что учащиеся быстро и легко адаптируются к изменениям в мире. Если это так, то они могут развиваться в соответствии со временем и стать квалифицированными и знающими специалистами в различных областях. На основе предметных знаний, умений и навыков процесс формирования функциональной грамотности по учебным предметам осуществляется на основе формирования навыков мышления. К средствам формирования и развития навыков мышления относятся

предметные знания, ловкость и умения, данные в виде задач, и проблемные ситуации в форме организации. В связи с этим сами мыслительные навыки служат средством перехода учащихся к компетентности, то есть способствуют развитию функциональной грамотности.

Функциональная грамотность (functional literacy, англ. слово) – это результат получения образования, овладения культурными достижениями, правильного выполнения профессиональных обязанностей, получения знаний, которые используются в жизни человека и необходимы для его дальнейшего развития. В терминологическом словаре современного педагога показателем функциональной грамотности является работоспособность во всех сферах деятельности человека. Формирование функциональной грамотности в целях удовлетворения требований социального запроса, предъявляемого к системе образования в настоящее время, положительные результаты могут быть достигнуты за счет специальной работы, направленной на формирование у учащихся грамоты чтения и письма, естественнонаучной грамотности, математической грамотности, компьютерной грамотности из начальных классов.

В то же время происходит обновление системы оценивания результатов обучения, т. е. новых способов оценивания учебных достижений по таким измерениям, как развитие функциональной грамотности, знание - понимание - применение - систематизация и накопление.

Если вопрос ежегодной внутренней оценки образовательных достижений и национального единого тестирования осуществляется из национальной системы, то с 2012 года проводятся международные исследования, такие как PISA, TIMSS и PIRLS. Эти исследования станут важными этапами оценки нашего положения в мировом образовании, и известно, что по всей республике ведется всесторонняя подготовка к этим мероприятиям.

В современном мире увеличивается количество детей с особыми образовательными потребностями, которые испытывают трудности в освоении

образовательной программы. Им необходимо создавать особые условия для обучения и воспитания, такие дети нуждаются во всесторонней поддержке в образовательных организациях. Иными словами, детям с ОВЗ необходима безбарьерная образовательная среда, позволяющая им в полной мере реализовать свои образовательные потребности. В связи с этим возникает необходимость создания инклюзивной образовательной среды для детей с ограниченными возможностями здоровья. Образовательная среда рассматривается как подсистема социокультурной среды и одновременно как специально организованные педагогические условия, в которых осуществляется развитие личности ребенка. В этом контексте образовательная среда отличается по своему функциональному назначению качеством образовательных возможностей, обеспечивающих самоэффективное развитие ее субъектов. В контексте рассмотрения инклюзивного образования особое значение имеет понятие среды. Это связано с требованиями ребенка с особыми образовательными потребностями в новой среде. Прежде чем определить инклюзивную образовательную среду, мы обратились к понятию и значению поля «образовательная среда». Образовательная среда – это система и условия воздействия на формирование личности; совокупность возможностей его развития, содержащихся в социальной и пространственно-предметной среде (Ясвин В. А.). «Образовательная среда» рассматривается как сфера образования в общественной среде, а среда рассматривается как воспитательный фактор (Баева И. А.). На наш взгляд, организация инклюзивной образовательной среды основывается на

следующих принципах: Раннее включение в инклюзивную среду. Это обеспечивает возможность абилитации, т. е. первоначального формирования способностей к социальному взаимодействию, помощь в редактировании. У ребенка с нарушением развития есть компенсаторные способности, важно их «включить», доверить им создание образовательного процесса. Как правило, ребенок быстро адаптируется к социальной среде, однако требует поддерживающего пространства и организации специальной поддержки (которая также выступает в качестве условий, учитывающих его особые потребности). Родители являются полноправными членами коллектива, поэтому им должна быть предоставлена возможность активного участия в обсуждении педагогического процесса, его динамики и коррекции. Одной из основных характеристик эффективной образовательной среды является ее безопасность (физически и психологически). Психологически безопасная среда – это защита детей от психологических препятствий и негативных ситуаций в социальной среде.

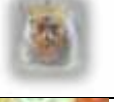

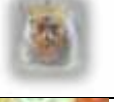

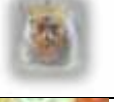

При организации инклюзивной образовательной среды многие методические комплексы изменяются в соответствии с образовательными и личностными возможностями ребенка. Особо важное место в образовании и адаптации в социальной среде занимает инклюзивная образовательная среда. Создание гибкой и гибкой организационно-методической системы, удовлетворяющей образовательные потребности детей с разными способностями, обеспечивается преемственностью систем дошкольного и школьного образования.

ҚАЛЫҢ ЕЛІМ, ҚАЗАҒЫМ. ОН ЖЕТІНШІ ҚАРАСӨЗ

*ШЫНЫБЕКОВА Жаннета Есенбековна,
Р.Қошқарбаев атындағы жалпы орта мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі,
Түркістан облысы, Жетісай ауданы*

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	10.1.5.1 - ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.			
Сабақ мақсаттары:	<i>Барлық оқушылар орындай алады:</i> шығармадағы ұлттық құндылықтарды анықтау;			
	<i>Оқушылардың көпшілігі орындай алады:</i> шығармадағы ұлттық құндылықтардың әлемдік тақырыптармен салыстыру;			
	<i>Кейбір оқушылар орындай алады:</i> шығармадағы ұлттық құндылықтардың әлемдік тақырыптармен үндестігін ашу.			
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	I. Ұйымдастыру кезеңі. Оқушылармен сәлемдесіп, назарын сабаққа аудару. Оқушыларды математикалық фигуралардың	Оқушыларды математикалық фигуралардың		10-сынып қазақ әдебиеті

	<p>түстері арқылы 3 топқа бөлу: «Ақыл», «жүрек», «қайрат» топқа бөлу. II. Қызығушылықты ояту. Оқушылар берілген тірек сөздердің мағынасын ашады. Қарасөз дегеніміз не? Абайдың қарасөздерді жазуына не себеп болған? Сабақтың тақырыбы, мақсаты және бағалау критерийлері таныстырылады.</p>	<p>түстері арқылы 3 топқа бөлу: «Ақыл», «жүрек», «қайрат» топқа бөлу. Берілген сұрақтарға жауап беру арқылы бүгінгі тақырыппен байланысын анықтайды.</p>	<p>ҚБ Мақтау</p>	<p>Тапсырма қағаздары</p>												
<p>Сабақтың ортасы</p>	<p>1-тапсырма. Топтастыру. </p> <p>Дескриптор: Тапсырманы дұрыс орындайды.</p> <p>2-тапсырма: «Сұрақтар себеті» әдісі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Абай қай жылы туылған? (1845) 2. Шын есімі кім? (Ибраһим) 3. Абай деген есімнің мағынасы (мүкият, ұқыпты, зерек) 4. Абай деген есімді кім берген? (Зере анасы) 5. Абай ел басқару қызмет атқарда ма? (ия, болыс болған, 1875ж) 6. Абай қандай тілдерді білген? (араб, парсы, орыс) 7. Абай қайда білім алды? (Семейдегі Ахмед Риза медресесі) 8. Қанша қара сөзі бар? (45) 9. Кімнің шығармашылығын аударды? (Пушкин, Лермонтов) 10. «Абай – қазақтың бас ақыны» кімнің сөзі? (А.Байтұрсынов) <p>Дескриптор: Сұрақтарға дұрыс жауап береді; Тапсырманы дұрыс орындайды.</p> <p>3-тапсырма: Талқылау кестесі.</p> <table border="1" data-bbox="344 1428 899 2100"> <tr> <td></td> <td>Абай – ұлы ақын, күйші, аудармашы, сазгер, ойшыл, көркем сөз шебері.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Құнанбай-әкесі. Беделді, абыройлы би болған. 81 жыл өмір сүрген қажы. Мешіт салдырған.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Зере – Өскенбайдың әйелі Құнанбайың анасы. Ел анасы. Әжесі халық қазынасынан нәр берген білімге итермелеген Тәлімгері.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Ұлжан – інісі Құттымұхамед қайтыс болған соң әменгершілік жолмен Құнанбай алған. Ұстамды, дана, мейірімді, ақылды жан.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Әйгерім- ақынның екінші жары 30 жасында үйленген. Шүкіман шын есімі. Абай көргенде сұлулығынан Айгерім атаған. 11 жас кіші.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Әбдірахман-көп оқыған офицер баласы. Құрт ауруынан ерте қайтыс болған.</td> </tr> </table>		Абай – ұлы ақын, күйші, аудармашы, сазгер, ойшыл, көркем сөз шебері.		Құнанбай-әкесі. Беделді, абыройлы би болған. 81 жыл өмір сүрген қажы. Мешіт салдырған.		Зере – Өскенбайдың әйелі Құнанбайың анасы. Ел анасы. Әжесі халық қазынасынан нәр берген білімге итермелеген Тәлімгері.		Ұлжан – інісі Құттымұхамед қайтыс болған соң әменгершілік жолмен Құнанбай алған. Ұстамды, дана, мейірімді, ақылды жан.		Әйгерім- ақынның екінші жары 30 жасында үйленген. Шүкіман шын есімі. Абай көргенде сұлулығынан Айгерім атаған. 11 жас кіші.		Әбдірахман-көп оқыған офицер баласы. Құрт ауруынан ерте қайтыс болған.	<p>Оқушылар Абайдың өмірінен топтастырады</p> <p>А.Құнанбаевтың өмірі мен шығармашылығынан сұрақтарға жауап береді</p> <p>А.Құнанбаевтың өмірі мен шығармашылығынан сұрақтарға жауап береді</p>	<p>ҚБ </p> <p>ҚБ Мақтау</p> <p>Өзара бағалау</p> <p>ҚБ </p> <p>ҚБ Мақтау</p>	<p>Тапсырма қағаздар</p> <p>Тапсырма қағаздары</p> <p>Тапсырма қағаздар</p> <p>Суреттер мен үлестірме қағаздар</p>
	Абай – ұлы ақын, күйші, аудармашы, сазгер, ойшыл, көркем сөз шебері.															
	Құнанбай-әкесі. Беделді, абыройлы би болған. 81 жыл өмір сүрген қажы. Мешіт салдырған.															
	Зере – Өскенбайдың әйелі Құнанбайың анасы. Ел анасы. Әжесі халық қазынасынан нәр берген білімге итермелеген Тәлімгері.															
	Ұлжан – інісі Құттымұхамед қайтыс болған соң әменгершілік жолмен Құнанбай алған. Ұстамды, дана, мейірімді, ақылды жан.															
	Әйгерім- ақынның екінші жары 30 жасында үйленген. Шүкіман шын есімі. Абай көргенде сұлулығынан Айгерім атаған. 11 жас кіші.															
	Әбдірахман-көп оқыған офицер баласы. Құрт ауруынан ерте қайтыс болған.															

	<p>Кәкітай Ысқақұлы- Абай өмірбаянын жазды. 1909 жылы Санкт-Петербуркте Абай жинағын бастырып шығарды.</p>			
	<p>Мұхтар Әуезов-Абай мұрасын зерттеген. «Абай жолын» жазған.</p>			
<p>Сергіту сәті. Абай шығармаларынан үзінді оқиды. Бейнеролик. Он жетінші қарасөз.</p>		<p>Абай шығармаларынан үзінді оқиды</p>	<p>сергіту</p>	<p>Бейнеролик</p>
<p>4-тапсырма: Сандар сөйлейді.</p>				
<p>10 тамыз</p>	<p>Абай дүниеге келді</p>			
<p>1845жыл</p>				
<p>1852-1855жж</p>	<p>Ауыл медресесінде оқиды</p>			
<p>1855ж</p>	<p>Ахмед Риза медресесінде білім алды</p>			
<p>3 жыл</p>	<p>Ел басқарып, болыс болды</p>			
<p>3</p>	<p>Поэмасы, күйі бар</p>			
<p>1870 жылы</p>	<p>Семей кітапханасында Е.П. Михаэлеспен танысты</p>	<p>А.Құнанбаевтың өмірі мен даталарын біледі, кестені толтырады</p>	<p>ҚБ Мақтау</p>	<p>Кесте Тапсырма қағаздар</p>
<p>1876 жылы</p>	<p>Абай ІІІ-ші разрядты кофтанмен марапатталды</p>			
<p>1890-98жж</p>	<p>Ұлы акын қарасөздер жазды</p>			
<p>1945 жылы</p>	<p>Бүкіл Кеңес Одағы Абайдың 100 жылдық мерей тойын атап өтті</p>			
<p>1960 ж</p>	<p>Алматы қаласының Абай даңғылында ескерткіш орнатылды</p>			
<p>1995ж</p>	<p>Абайдың 150 жылдық мерей тойы ЮНЕСКО көлемінде тойланды</p>			
<p>2020ж</p>	<p>Абайдың 175 жылдық мерейтойы Түркі әлемі аясында тойланды</p>			
<p>Дескриптор: Кестені дұрыс толтырады. Тапсырманы дұрыс орындайды.</p>		<p>Кесте толтыру</p>	<p>ҚБ Мақтау</p>	<p>Кесте</p>
<p>5-Тапсырма: Ізденіс стратегиясы. Сәйкестендіру.</p>				
<p>1</p>	<p>Ахмет Риза</p>	<p>А</p>	<p>Семейдегі медресе</p>	
<p>2</p>	<p>Ескітам</p>	<p>Б</p>	<p>Әкесі салдырған алғашқы сауат ашқан медресе</p>	
<p>3</p>	<p>188 жылғы съезде</p>	<p>В</p>	<p>Төбе би болып сайланды</p>	
<p>4</p>	<p>Қылмысқа қарсы заң ережесін жазды</p>	<p>Г</p>	<p>3 күнде 93 бап жазды</p>	
<p>5</p>	<p>Алғашқы өлеңін</p>	<p>Д</p>	<p>10 жасында жазды</p>	
<p>6</p>	<p>Шығармаларын аударды</p>	<p>Е</p>	<p>А.С.Пушкин, М.Лермонтов</p>	
<p>7</p>	<p>Поэмалары</p>	<p>Ж</p>	<p>«Ескендір», «Масғұт», «Әзімнің әңгімесі»</p>	
<p>Дескриптор: Кестені дұрыс сәйкестендіреді. Тапсырманы дұрыс орындайды.</p>		<p>Сөздерді дұрыс толтырады</p>	<p>ҚБ Мақтау</p>	<p>Кесте Таратпа қағаздар</p>
<p>6-Тапсырма: Адамның сөздер.</p>				
<p>Өмір жолы – тар соқпақ, бір иген жақ, Иліп екі басын ұстаған хақ. Имек жолда тиянақ, тегістік жоқ, Құлап кетпе, тура шық, көзіңе бақ.</p>				
<p>Дескриптор: Тапсырманы дұрыс орындайды. өмірмен байланыстырады.</p>				
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>РЕФЛЕКСИЯ. БББ КЕСТЕСІ. Үй тапсырмасы. Абайдың қара сөздерін оқып эссе жазындар.</p>			

ДӘРУМЕННІҢ ПАЙДАСЫ

АЛТАЕВА Шынар Сансызбаевна,
«Үлгілі» орта мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі.
Алматы облысы, Балқаш ауданы

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	2.2.3.1 - күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарда қызығушылығы бойынша сұхбаттасына сұрақ қою, диалогке қатысу барысында этикет сөздерді қолдану; 2.3.2.1 - шағын мәтіндегі жиі қолданылатын сөздерден құрастырылған қарапайым фразалардың/сөйлемдердің мағынасын түсіну.			
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар жасай алады: сұхбаттасына сұрақ қояды, сөйлемдердің мағынасын ашады; Оқушылардың көбі жасай алады: сұхбаттасына сұрақ қою, диалогке қатысу барысында этикет сөздерді қолданады; Оқушылардың кейбірі жасай алады: сөйлемдердің мағынасын ашып, мәтін құрастырады.			
Сабақтың барысы:				
Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 минут	Психологиялық ахуал қалыптастыру. Сыныптың оқу әрекетіне мотивін тудыру.	Жалқаулықты тастаймыз, Жаттығуды бастаймыз. Қиынсынып қашпаймыз, Шынығамыз жастай біз...	ҚБ:	такпақ
Сабақтың ортасы 35 минут	Жаңа сөздер: пайдалы, ағза, дәрумен, табиғи. 1-тапсырма. Тыңдайық. «Бұл не?» ойыны Жемістер бақта өседі. Көгөністер бақшада өседі. Жемістердің түрлері: алма, алмұрт, шие. Ал сәбіз, картоп, қызанақ, қызылша көгөністерге жатады. Дәптердегі №2-тапсырма. 1-тапсырма. Оқиық. Сұрақтарға жауап бер. Сұрақтар: 1. Адам ағзасына қандай дәрумендер пайдалы? 2. Табиғи дәрумен неде көп? 3. Қымызда қандай дәрумен бар? 3-тапсырма. Айтайық. «Қарлы кесек» ойыны. Оқушылар екі топқа бөлініп, ұсынылған «Дәрумендер» бойынша әңгіме өрбітеді. Бірінші топтың оқушысы әңгіменің басын бастап, допты екінші топқа лақтырады, олардың міндеті – басталған әңгімені жалғастырып, өз ойымен толықтыру. <i>шапша пайдалы, көзге пайдалы, тіске пайдалы.</i> – Қандай жемістерде саған қажет дәрумендер бар деп ойлайсың? 4-тапсырма. Жазайық. Дәптердегі №1 тапсырма. А дәрумені , , -де көп	«Бинго» ойыны. Жаңа сөздерді торкөздердегі орысша баламасымен сәйкестендіреді. Тапсырманы бірінші болып аяқтаған оқушы «Бинго!» деп дауыстап, ойынды тоқтатады, жұмыс жауаптары тексеріледі. Жеміс-жидектер мен көгөністерді атайды. Дәптермен жұмыс Жұптық жұмыс Мәтінмен жұмыс Дескриптор: – жаңа сөздерді есте сақтайды; – мәтінді мұқият тыңдайды; – жеміс пен көгөністерді ажыратады; – мәтінді оқып, сұраққа жауап береді. Сергіту сәті. Мен бойымды тік ұстап, Таянамын бүйірді. 1, 2, 3, 4–1, 2, 3, 4 Аяқты алға қоямын, Жұдырықты түйемін. 5, 6, 7–5, 6, 7 Екі қолды көтеріп, Мен шапалақ ұрамын. 8, 9, 10–8, 9, 10 Ал партаға қон. Топтық жұмыс. Суретке қарап, өз ойын айтады. Саған қажет дәрумендер қандай жемістерде болады? Әңгімелеп береді. Дәптермен жұмыс.	ҚБ: Керемет! ҚБ: бірін-бірі бағалау ҚБ: «Бағдаршам» әдісі ҚБ: өзін-өзі бағалау	карточка, сөздік тақырыпқа сәйкес суреттер интербелсенді тақта дәрумендер суреті, доп кесте

	<p>В дәрумені , -да көп</p> <p>С дәрумені, -де көп</p>	<p>Толықтырып жазады.</p> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пайдалы дәрумендермен танысады; - жемістердегі дәрумендердің пайдасы туралы айтады; - сөйлемдерді толықтырып жазады. 		
<p>Сабақтың соңы</p> <p>5 минут</p>	<p>Кері байланыс. «Менің түйгенім...» айдарымен оқушылар өз қорытындыларын жасайды.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Бүгін не білдің? • Сабақта қандай қиындықтар туындады? • Сабақ аяқталғанда көңіл-күйің қандай? 		

ПАЙДАЛЫ ҚАЗБАЛАРДЫҢ МАҢЫЗЫ

*ГАЙБИШЕВА Надира Турсинбаевна,
Ш. Ниязов атындағы жалпы орта мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі.
Түркістан облысы, Түркістан қаласы*

<p>Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:</p>	<p>4.3.4.3 - пайдалы қазбаларды сақтау және үнемді қолданудың жолдарын ұсыну;</p> <p>4.1.2.2 - алынған нәтижені оқушы таңдаған формада ұсыну.</p>			
<p>Сабақтың мақсаты:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Пайдалы қазбаларды сақтау және үнемді қолданудың жолдарын ұсынады, алынған нәтижені оқушы таңдаған формада ұсынады; - Кестедегі ақпаратты зерделеп, кестеге атау береді, мысал келтіріп, кестені толықтырады; - Болашақта мектеп қандай болуы тиістігін жобалайды, өз мектебінің жобасын жасайды. 			
<p>Сабақтың барысы</p>				
<p>Сабақтың кезеңі</p>	<p>Педагогтің әрекеті</p>	<p>Оқушының әрекеті</p>	<p>Бағалау</p>	<p>Ресурстар</p>
<p>Сабақтың басы</p> <p>Ұйымдастыру</p> <p>1 минут</p>	<p>Математика сабағы.</p> <p>Оқушылармен сәлемдесу!</p> <p>- Оқушылардың зейінін сабаққа аудару;</p> <p>- Кезекшіден оқушылардың толық қатысуын сұрайды;</p> <p>- Сабаққа дайынбыз ба?</p> <p>- Көңіл - күйіміз қалай?</p> <p>Ендеше сабағымызды бастайық?</p>	<p>Оқушылар сәлемдеседі.</p> <p>- Сабаққа назарын аударады.</p> <p>- Кезекші оқушы сыныптың толық қатысуын айтады.</p> <p>- Сабаққа дайынбыз.</p> <p>Кремет! Тамаша!</p> <p>Ғажап! Алақай!</p>	<p>Керемет!</p>	
<p>Психологиялық ахуал қалыптастыру</p> <p>Ұжымдық жұмыс ережесі</p> <p>2 минут</p>	<p>Жылы лебіздер айтқызу.</p> <p>Жақсы оқып сабақты, Әдеп сақтау салтымыз. Сәлем бердік сіздерге, Басымызды иіп бәріміз.</p> <p>Ұжымдық жұмыс ережесі.</p> <p>Сабақта бір-бірімізді: Сабақта уақытты: Сабақта тапсырмаларды: Сабаққа қатысқанда:</p>	<p>Жылы лебіздер айтады</p> <p>Жақсы оқып сабақты, Әдеп сақтау салтымыз. Сәлем бердік сіздерге, Басымызды иіп бәріміз.</p> <p>- Ұжымдық жұмыс ережесін сақтайды.</p> <p>- Сыйлаймыз, тыңдаймыз!</p> <p>- Үнемдейміз!</p> <p>- Нақты, дәл жауап береміз!</p> <p>- Шапшаңдықты, тапқырлықты көрсетеміз!</p> <p>- Белсенділік танытып, жақсы баға аламыз!</p>	<p>Тамаша!</p> <p>Керемет!</p>	
<p>Алдағы білім</p> <p>2 минут</p>	<p>«Кенсіз пайдалы қазба деген не?» Мәтіннің түсінігін айтады.</p> <p>«Жедел жауап» әдісі</p> <p>Эврика мен Негеш «Астана Опера» театрына барды. Театрдың баспалдақтары мен еденін жасауға қандай материал пайдаланылғанын?</p>	<p>«Кенсіз пайдалы қазба деген не?» Мәтіннің түсінігін айтады.</p> <p>«Жедел жауап» әдісі.</p> <p>Театрдың баспалдақтары мен еденін жасауға мәрмәр материалын пайдаланған. Өйткені, мәрмәр жытыр, теп-тегіс болады.</p>	<p>Белсенділік танытқан оқушыларды</p>	 <p>Оқулық 38-39 бет</p>

<p>Сабақтың ортасы 20 минут</p>		<p>Ф.Б - 1 балл «Мадақтау сөз» әдіс бағалау: Жарайсың! Жақсы! Талпын!</p>	<p>Презентация https://www.youtube.com/watch?v=5dxkb5Kk8DY</p>	
	<p>Оны қайдан алады? Осы материалдардан тағы не жасайды? Фотосуреттерде не бейнеленген? Бұл материалдарға не ортақ? Олар не үшін қажет? Тұз қалай пайда болады?</p>	<p>Оны тау жыныстарынан алады. Мүсіндер. Саздан жасалған бұйымдар мен құрылыста сазды қалай пайдалану туралы көрсетілген. Саз. Саз отқа төзімді болғандықтан көптеген тұрмысқа қажетті заттарға пайдаланады. Жер асты тұзды сулары. (тұздықтар) тау жыныстары құрамындағы тұздардың үздіксіз еріп аса қанығуынан пайда болады.</p>	<p>Дескриптор - Мәтіннің түсінігін айтады Сұрақтарға жауап береді</p>	<p>Пайдалы қазбалар Көрнекіліктер Тау жыныстар рудалар Саз, тұз</p>
	<p>Сынып жұмысы. Пайдалы қазбалардың маңызы. Сабақтың мақсаты: - пайдалы қазба қоры деген не екенін түсінесің; - табиғи ресурстардың қоры қандай болатынын білесің. - «Заттардың әңгімесі» әдісі Заттар сөйлей алады деп елестетіндер. Олар не туралы айтуы мүмкін? Өзің бір затты таңдап, оның атынан сұрақтарға жауап беріп көр. Мені жасау үшін қандай пайдалы қазба қолданылады? Біздің елімізде бұл пайдалы қазбаның қоры қандай?</p>	<p>Жаңа білімнің тақырыбы мен мақсатын меңгереді. Тапсырманы орындады, сұрақтарға жауап береді. Алтын сақина сөзі: - барлығы маған қызығада, қызғанада қарайды. Мен бағалы металдан жасалғанмын. Сақинаны жасау үшін - бағалы металл алтыннан жасайды. Біздің елімізде алтын өте бағалы металдың бірі.</p>	<p>Дескриптор: Сұрақтарға жауап береді Қ.Б. Жарайсың! Критерий Сұрақтарға жауап береді</p>	<p>Тірек сөздер: қор, сарқылатын, сарқылмайтын баррель Оқулық 40 бет Карта пайдалы қазбалар клары</p>
				
<p>Тәжірбие 10 минут</p>	<p>Жаңа білімді меңгереді. Пайдалы қазбалар мынадай бірліктермен өлшенеді. Қатты пайдалы қазбалар – тонна (т). Бағалы пайдалы қазбалар – килограмм (кг). Сұйық пайдалы қазбалар – баррель; Газ және құрлыс материалдары – текше метр (м3).</p>	<p>Пайдалы қазба қоры Еліміздің пайдалы қазбалар қорының қанша жылға жететінін есептеп көр</p>		
			<p>Қ.Б. Жарайсың! Критерий Сұрақтарға жауап береді </p> <p>Онлайн мектеп платформасы -нан тапсырмаға Кестені толтыру Онлайн мектеп платформасы -нан тапсырмаға</p>	
	<p>Еліміздің пайдалы қазбалар қоры туралы әңгімеле. Табиғат ресурстары сарқылты</p>	<p>Жаңа білімді ұғынады</p>	<p>Мақтау мадақтау</p>	<p>Оқулық 41 бет</p>

	және сарқылмайтын болып екіге бөлінеді. Күн көзінің энергиясы, жел, ауа, су – бұлар сарқырамайтын (таусылмайтын) ресурс. Ал пайдалы қазбалар сарқылмайтын ресурстарға жатады.		Қ.Б. Тамаша!	Тәжірибе жүргізу
			Дескриптор: Кестеге атау береді; Мысал келтіреді; Кестені толықтырады; Ойын дәлелдейді.	Онлайн мектеп платформасы -нан тапсырмаға
Сабақтың соңы 5 минут	- Өз сөмкеңдегі заттардың қайсысы қандай заттан жасалған? Пайдалы қазбалар қоры дегеніміз – жер қыртысындағы кеннің жалпы мөлшері. Жер қыртысындағы пайдалы қазбалар қорының мөлшері олардың түзілу мерзіміне, құрамына байланысты әртүрлі болады. Сен білесің бе? Пайдалы қазбаны тұтыну мөлшері жыл сайын ұлғайып келе жатыр. Бұл ресурстардың сарқылуына әкелуі мүмкін.	Сен білесің бе? Жауабын жазады. Себебі пайдалы қазбалар өте баяу түзіледі. Мысалы, көмірмен мұнай пайда болу үшін 300 – 350 миллион жылдай уақыт керек. Сондықтан ғалымдар пайдалы қазба қорын үнемдеу жолдарын қарастыруда. Соның бірі – балама энергия көздерін пайдалану.	Қ.Б. Керемет!	Оқулық 40 бет Оқулық 41 бет
Бекіту 3 минут	Жаңа білімді қорытындыла: Жеке жұмыс «Ойлан» әдісі - Тапсырманы орындайды. - Болашақта мектеп қандай болуы тиіс деп ойлайсың?	Жеке жұмыс «Ойынмен бөліс» әдісі Тапсырманы орындайды Болашақта мектеп қандай болуы керектігін айтады Өз мектебінің жобасын жасайды	Қ.Б. Тамаша! Дескриптор Сұраққа – жауап береді	Оқулық 41 бет
Рефлексия 2 минут	Рефлексия (жеке, жұпта, топта, ұжымда) «Бір сөзбен» әдісі. Оқушылар ұсынылған 12 сөздің ішінен өз жай күйлерін нақты жеткізе алатын 3 сөзді таңдап алу керек.	Рефлексия «Бір сөзбен» әдісі Дескриптор: Оқушылар сабақтан алған әсерлерін білдіре алады.	Қ.Б. Керемет!	

ДЫБЫС КӨЗДЕРІ

ТЕМИРБЕКОВА Гульжазира Мухамедияровна,
№131 жалпы білім беретін орта мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі.
Шымкент қаласы

Оқу мақсаты:	2.5.3.1 - дыбыс қаттылығы бойынша дыбыс көздерін жіктеу.			
Сабақтың мақсаты:	Дыбыс қаттылығы бойынша дыбыс көздерін жіктейді.			
Сабақтың барысы				
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс-тар

<p>Сабақтың басы 2 минут</p>	<p>I. Ұйымдастыру. Сәлемдесу. Психологиялық дайындық. Бәріміз бір топпыз, Жалқаулыққа жоқпыз. Аянбай еңбек етеміз, Мұратымызға жетеміз.</p>	<p>1. Мұғаліммен сәлемдеседі 2. Өлең шумағын мәнерлеп айтады</p>	<p>Жарайсындар!</p>	
<p>4 минут 3 минут</p>	<p>II. Үй тапсырмасын сұрау. Денелердің жарықтөзгіштік қасиеті. Өткен сабақты пысықтау. 1. Жарық дегеніміз не? 2. Жарықтың негізгі көзі не? 3. Қараңғы деп нені атайды? 4. Массаны қандай аспаптың көмегімен өлшейді?</p>	<p>Түсінік айтады Сұрақтарға жауап береді. Өз ойларын айтады.</p>	<p>Ауызша мадақтау Дескриптор 1. Мәтіннен түсінгендерін айтады 2 балл 2. Сұраққа жауап береді 1 балл</p>	
<p>Сабақтың ортасы 4 минут Түсіну 9 минут 2 минут 3 минут 6 минут 4 минут</p>	<p>Оқушыларды оқу мақсаты және бағалау критерийімен таныстырамын. III. Жаңа тақырып. Білу және түсіну. Қайталауға арналған сұрақтар: 1. Дыбыс қашан пайда болады? 2. Дыбыстар қандай болады? 3. Жанды табиғаттағы дыбыстарды ата. 1-тапсырма. Оқылм. «Түсініп оқы» әдісі. Мәтінді түсініп оқы. Сергіту сәті Бір, екі, үш, Бойға жинап күш. Бір-екі еңкей, Бүгілмесін тізең. Үш, төрт: Иілеміз оңға қарай, Иілеміз солға қарай. ЕБҚ Тауда қатты дыбысы шығаруға болады ма? Неліктен? 2-тапсырма. Домбыраның үні қалай пайда болады? Үрмелі аспаптардың ше? Қандай музыкалық аспаптың дыбысы қатты шығады? Қосымша ақпарат көздерін пайдаланып, «Айда дыбыс тарала ма?» деген сұраққа жауап бер. </p>	<p>Сұраққа жауап береді Мәтінді түсініп оқиды Сергіту сәтін іс-қимылмен көрсетеді дыбыстар шеңбер толқындары арқылы тарайтынын ұғынады Есте сақтайды</p>	<p>Дескриптор: 1. Сұраққа жауап береді 1 балл 2. Жанды табиғаттағы дыбыстарды атайды 1 балл Дескриптор: 1. Мәтінді түсініп оқиды 2 балл 2. Өз ойларын айтады 1 балл Дескриптор: 1. Дыбыстар шеңбер толқындары арқылы тарайтынын ұғынады 1 балл</p>	 сурет
<p>Сабақтың соңы 2 минут 2 минут 2 минут</p>	<p>IV. Сабақты қорытындылау: «Жедел жауап» әдісі. 1. Қандай дыбыс көздері болады? 2. Неліктен табиғатта тым-тырыс күй болмайды? - Бүгінгі оқу мақсаты қандай болды? - Жетістік критерийлеріне жеттік пе? - Бұл сабақта қандай жаңа білім алдың? Үй тапсырмасы. Мәтінді түсініп оқы. Оқушылардың білімін бағалау. Рефлексия.</p>	<p>Сұрақтарға жауап береді Үй тапсырмасын жазады Өздері кері байланыс жасайды</p>	<p>Дескриптор 1. Сұраққа жауап береді 1 балл Балдар жиынтығын қою</p>	

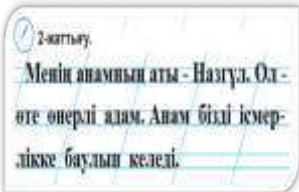

ТІГІНШІ ҚҰС. ЗАТТЫҢ СЫНЫН БІЛДІРЕТІН СӨЗДЕР

ДИЛДАБАЕВА Майра Маратовна,
*М.Ломоносов атындағы мектеп-гимназиясының
бастауыш сынып мұғалімі.*
Түркістан облысы, Түлкібас ауданы

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	1.2.5.1 - мұғалімнің қолдауымен мәтіннің, сюжетті суреттің мазмұны бойынша сұрақ қою, сұраққа жауап беру; 1.3.5.1 - мұғалімнің қолдауымен сөз, сөйлем, мәтінді тексеру, қатені түзету.			
Сабақтың мақсаты	Мәтіннің мазмұны бойынша сұрақ қойып, қойылған сұраққа толық жауап береді. Орны ауыстырылып берілген сөйлемдерден мәтін құрап жазады.			
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі/ уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы	Кіріспе әңгіме жүргізу. Балалардың мектепке келгенге дейін қандай мамандық иелерімен кездескенін еске түсіру үшін кіріспе әңгіме жүргізу. Ауа-райына байланысты қалай киіндіңдер? Ол киім қалай дайын болады? Киімді кім тігеді?	Психологиялық ахуалға берілген сұрақтарға жауап береді	Сұраққа нақты, толық жауап берген оқушыларға смайлик беріледі	
Ортасы	Зейінді шоғырландыру Әзір ас жоқ өмірде Сабақ өзі оқылмайды, Көйлек өзі тоқылмайды. Тұқым өзі себілмейді, Үйлер өзі салынбайды. Кендер өзі табылмайды, Кітап өзі оқылмайды. ...Барлық істің батыры – біз, Екі қол мен ақылымыз. Осының бәрін кім істейді? Кім айтады? Асты кім әзірлейді? Сабақты кім оқиды? Көйлекті кім тоқиды? Тұқымды кім себеді? Үйлерді кім салады? Кенді кім табады? Кітапты кім жазады? - Балалар, тек адамдар ғана емес, құстар да тігінші, құрылысшы екен. Тігінші құс туралы естігендерің бар ма? 1-жаттығу. Мәтінмен жүргізілетін жұмыстар. 1. Оқушылардың назарын аудару 2. Мәтінді оқу 3. Жеке оқушыларға оқыту 4. Сөздік жұмысы Мысалы: екі үлкен жапырақты беттестіріп, жиегін, мамығын, төсеніш. 5. Тізбектей оқыту 6. Мазмұнына байланысты сұрақ қою 7. Тірек сөздерді табады. Тақтаға жазады. 8. Оқушылар мазмұнына байланысты қойылған сұрақтарға тақтадағы тірек сөздерді қатыстырып, толық жауап береді. 9. Жеке оқушыларға оқыту	Өлеңді мұхият тыңдайды Сұраққа нақты, дәл, толық жауап береді Тігінші құс туралы білетін мағлұматтарын айтады Мәтін мазмұнын меңгенуге байланысты жүйелі жұмыстар жүргізеді	ҚБ «Жұлдызшалар» арқылы бірін-бірі бағалайды ҚБ «Жұлдызшалар» арқылы бірін-бірі бағалайды «Отшашу» арқылы бағалау 	Мамандық иелерінің суреттері Жұлдызшалар Оқулық Оқулық дәптер

	<p>Сұрақ-жауап Құс жапырақты қалай тігеді? Жапырақтарды қалай теңестіреді? Тігінші құс қайда мекендейді? Тігінші құс пен адамның айырмашылығы неде? Дәптермен жұмыс 2-жаттығу. Сөйлемдерді оқиды. Мазмұнына байланысты сұрақтар қояды. Менің анамның аты кім? Ол қандай адам? Анам бізді неге баулып келеді? Қойылған жетекші сұрақтардың жүйесімен мәтінді құрайды. Дәптерлеріне жазады. Артикуляциялық жаттығу «Ине» Ауызды ашып, тілді барынша алға қарай созып, ұшын үшкірлеу Сергіту сәті «Көңілді күн» Шығармашылық жұмыс Жұмбақты шешіп, жауабын сәйкестендіреді. Жұмбақтың шешуі: қайшы, оймақ, ине.</p> <p>4-жаттығу. Көйлектің сынын білдіретін сөздерді айтады.</p>	<p>Проблемалық сұраққа жауап береді</p> <p>Әріптерді байланыстырып жазады. Өнерпаз, ісмер сөздерін көркем жазады</p> <p>2-жаттығу Орны ауыстырылып берілген сөйлемдерден мәтін құрап жазады. Қандай? сұрағына жауап беретін сөздерді табады</p> <p>Сергіту сәті жасайды 4-жаттығу. Көйлектің сынын білдіретін сөздерді айтады</p>	<p>«Отшашу» арқылы бағалау</p> <p>«Отшашу» арқылы бағалау</p> 	<p>Тақта</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v</p>
<p>Соңы</p>	<p>«Дұрыс па, бұрыс па?» ойыны Дұрыс болса қол көтереді, бұрыс болса қол көтермейді. Қойшы балаларды оқытып жүр. Жүргізуші машина жүргізеді. Аспаз үй салып жүр. Дәрігер адамдарды емдейді. Мұғалім балаларды емдеп жүр. Ұшқыш әдемі киім тігеді. Өрт сөндіруші өртті сөндіреді. Суретші сахнада ән айтып тұр.</p>	<p>Дұрыс болса қол көтереді, бұрыс болса қол көтермейді.</p>		
<p>Кері байланыс</p>	<p>Бүгінгі сабаққа «Білім сандығы» арқылы кері байланыс жасау.</p>	<p>Стикер жапсырады</p>	<p>«Білім сандығы»</p>	<p>Кері байланыс тақтайшасы</p>

БІЗДІҢ ЖОБАМЫЗ

*РАСЫМБЕКОВА Назгуль Мекенбековна,
М.Ломоносов атындағы мектеп-гимназиясының
бастауыш сынып мұғалімі.
Түркістан облысы, Түлкібас ауданы*

<p>Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары</p>	<p>4.1.2.1. Мәтіннің тақырыбы мен берілген сызба бойынша мәтіннің мазмұнын болжау және өз ойын дәлелдеу; 4.2.3.1. Сөзжұмбақтың мазмұны бойынша шешім табуға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру.</p>
<p>Сабақтың мақсаты</p>	<p>Барлық оқушылар: Мәтіннің тақырыбы мен берілген кесте бойынша мәтіннің мазмұнын болжайды және өз ойын дәлелдейді, септіктердің сұрақтарын, жалғауларын ажырата алады; Оқушылардың басым бөлігі: Көп нүктенің орнына тиісті септік жалғауын қойып оқиды. Кейбір оқушылар: Сөзжұмбақта берілген жауап сөздердің сұрақ-тапсырмаларын жазады, мақал-мәтел құрастырады.</p>

Бағалау критерийі		- Септіктердің сұрақтарын, жалғауларын ажырата алады; - Көп нүктенің орнына тиісті септік жалғауын қойып, сөздерге сұрақ қойып, жалғауын табады, қай септікте тұрғанын анықтайды.																																																																
Сабақтың барысы																																																																		
Сабақтың кезеңі/ уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар																																																														
Сабақтың басы 5 минут	Ұйымдастыру кезеңі: 1. Сәлемдесу. 2. Құрал-жабдықтарын тексеру. 3. Сабақтың мақсатымен таныстыру. 4. «Гүлмен тілек» әдісі арқылы оқушылардың бір-біріне жақсы тілек айту арқылы жағымды ахуал қалыптастыру. 5. Сандар арқылы топқа бөлу. 6. Үй тапсырмасын тексеру. Марат сөзін тиісті септікке қойып жазу. Осы бөлімдегі тақырыптарды еске түсіру мақсатында «Тауып көр» тапсырмасы беріледі. Әріптердің ішінде жасырылған сөздерді тауып оқу.	Баланың назарын сабаққа аудару. Амандасады, дайындықтарын білдіреді Бнтымақтастық атмосферасын құру Оқушылар бір-біріне тілек айтады Сұрақтарға жауап берген оқушыларды мадақтау Әріптердің ішінен жасырылған сөздерді тауып оқиды	Дескриптор: Марат сөзін тиісті септікке қойып оқиды 1 балл	Оқулық 40-41 бет Интерактивті такта, интернет ресурстары таратпа материалдар Слайд №3																																																														
					Жұппен жұмыс	<table border="1"> <tr><td>ж</td><td>а</td><td>к</td><td>і</td><td>л</td><td>т</td><td>а</td><td>ш</td></tr> <tr><td>т</td><td>т</td><td>ө</td><td>р</td><td>і</td><td>к</td><td>б</td><td>ы</td></tr> <tr><td>и</td><td>ы</td><td>м</td><td>е</td><td>к</td><td>б</td><td>ц</td><td>с</td></tr> <tr><td>м</td><td>с</td><td>п</td><td>в</td><td>т</td><td>а</td><td>к</td><td>у</td></tr> <tr><td>с</td><td>ш</td><td>ф</td><td>з</td><td>е</td><td>р</td><td>щ</td><td>ш</td></tr> <tr><td>ч</td><td>ы</td><td>ғ</td><td>ы</td><td>с</td><td>ы</td><td>г</td><td>к</td></tr> <tr><td>я</td><td>п</td><td>в</td><td>с</td><td>а</td><td>с</td><td>н</td><td>е</td></tr> <tr><td>ж</td><td>л</td><td>о</td><td>р</td><td>т</td><td>а</td><td>у</td><td>и</td></tr> </table> <p>Біздің жобамыз тақырыбында жеті септіктің сұрағы мен жалғауларын қайталау. Сабақтың тақырыбы мен мақсатын таныстырады. Ой қозғау. «Бинго» ойыны (сұрақ-жауап) 1. Септік жалғаулары дегеніміз не? 2. Зат есімнің септелуі дегеніміз не? 3. Атау септігінің сұрағы. Кері байланыс: «Житондар» ҚБ «От шашу»</p>	ж	а	к	і	л	т	а	ш	т	т	ө	р	і	к	б	ы	и	ы	м	е	к	б	ц	с	м	с	п	в	т	а	к	у	с	ш	ф	з	е	р	щ	ш	ч	ы	ғ	ы	с	ы	г	к	я	п	в	с	а	с	н	е	ж	л	о	р
ж	а	к	і	л	т	а	ш																																																											
т	т	ө	р	і	к	б	ы																																																											
и	ы	м	е	к	б	ц	с																																																											
м	с	п	в	т	а	к	у																																																											
с	ш	ф	з	е	р	щ	ш																																																											
ч	ы	ғ	ы	с	ы	г	к																																																											
я	п	в	с	а	с	н	е																																																											
ж	л	о	р	т	а	у	и																																																											
Тақырыпты ашу 8 минут		Сұрақтарға жауап береді	Септіктерді тауып оқиды 1 балл	Жеті септіктің сұрағы мен жалғауы жазылған плакат.																																																														
Негізгі бөлім Оқылым 25 минут	Қоршаған ортаны қорғау 1-тапсырма «Тізбектеп оқу» әдісі Көп нүктенің орнына тиісті септік жалғауын қойып оқы. Тіршілікке, суды, судың, дүниені, табиғатты, адамның, ортаны. Бейнеролик 2-тапсырма «Керісінше сөзжұмбақ» Сөзжұмбақта берілген жауап сөздердің сұрақ-тапсырмаларын жазу.	Көп нүктенің орнына тиісті септік жалғауын қойып оқиды Сөзжұмбақта берілген жауап сөздердің сұрақ-тапсырмаларын жазады	Дескриптор: Тиісті септік жалғауын қойып оқиды 1 балл Үндеудің мәтінін жазады 1 балл Дескриптор: Көлденеңінен, тігінен тапсырмалар жазады 1 балл	Оқулық 40 бет Слайд №7																																																														
Жұппен жұмыс			Дескриптор: Көлденеңінен, тігінен тапсырмалар жазады 1 балл Септік тақырыбына мақал-мәтел құрастырады. 2 балл	Слайд №10 Оқулық 41 бет Слайд №11 Слайд №12																																																														
	Септік тақырыбына мақал-мәтел құрастыру. Ақыл азбайды, білім тозбайды. Кері байланыс: «Житондар»																																																																	

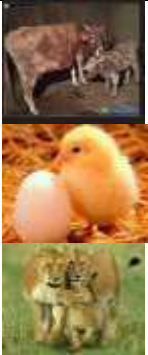
	<p>ҚБ «Жұлдызшалар» 3-тапсырма Дәптермен жұмыс Берілген сөздерді септеп жаз. Гүл, жаңбыр, ағаш</p> <table border="1" data-bbox="341 339 836 592"> <thead> <tr> <th></th> <th>гүл</th> <th>ағаш</th> <th>жаңбыр</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>А.с</td> <td>гүл</td> <td>ағаш</td> <td>жаңбыр</td> </tr> <tr> <td>І.с</td> <td>гүлдің</td> <td>ағаштың</td> <td>жаңбырдың</td> </tr> <tr> <td>Б.с</td> <td>гүлге</td> <td>ағашқа</td> <td>жаңбырға</td> </tr> <tr> <td>Т.с</td> <td>гүлді</td> <td>ағашты</td> <td>жаңбырды</td> </tr> <tr> <td>Ж.с</td> <td>гүлде</td> <td>ағашта</td> <td>жаңбырда</td> </tr> <tr> <td>Ш.с</td> <td>гүлден</td> <td>ағаштан</td> <td>жаңбырдан</td> </tr> <tr> <td>К.с</td> <td>гүлмен</td> <td>ағашпен</td> <td>жаңбырмен</td> </tr> </tbody> </table> <p>Кері байланыс: «Житондар» ҚБ «Жұлдызшалар» 4-тапсырма Жеке жұмыс "Сәйкесін тап" Септіктер мен сөздерді сәйкестендір. атау таулардың ілік орманға барыс өзеннен табыс ауамен жатыс жануарларды шығыс аспан көмектес жерде Кері байланыс: «Житондар» ҚБ «От шашу»</p>		гүл	ағаш	жаңбыр	А.с	гүл	ағаш	жаңбыр	І.с	гүлдің	ағаштың	жаңбырдың	Б.с	гүлге	ағашқа	жаңбырға	Т.с	гүлді	ағашты	жаңбырды	Ж.с	гүлде	ағашта	жаңбырда	Ш.с	гүлден	ағаштан	жаңбырдан	К.с	гүлмен	ағашпен	жаңбырмен	<p>Ағаш, гүл, жаңбыр сөздерін септеп жазады</p>	<p>Дескриптор: Сөздерін септеп жазады 1 балл</p> <p>Сәйкесін табады 1 балл</p>	<p>Үлестірмелі материалдар</p> <p>Слайд №13 Үлестірме материалдар</p>
	гүл	ағаш	жаңбыр																																	
А.с	гүл	ағаш	жаңбыр																																	
І.с	гүлдің	ағаштың	жаңбырдың																																	
Б.с	гүлге	ағашқа	жаңбырға																																	
Т.с	гүлді	ағашты	жаңбырды																																	
Ж.с	гүлде	ағашта	жаңбырда																																	
Ш.с	гүлден	ағаштан	жаңбырдан																																	
К.с	гүлмен	ағашпен	жаңбырмен																																	
<p>Сабақтың соны Кері байланыс 7 минут</p>	<p>«Микрофон» әдісі - Бүгінгі сабақта не үйрендің? - Сен үшін не қиын болды? - Саған қандай тапсырма қызықты болды? Үйге тапсырма Септік тақырыбына сөзжұмбақ құрастыр.</p>	<p>Оқушы мұғалім берген сұрақтарға жауап береді</p>	<p>«Комментарий» арқылы</p>	<p>Микрофон</p> 																																

ЖАНУАРЛАР ҚАЛАЙ КӨБЕЙЕДІ?

*АЖИХАНОВА Ғалия Отарқызы,
 «Ұзын-Ата» жалпы орта мектебінің
 бастауыш сынып мұғалімі.
 Түркістан облысы, Шардара ауданы*

<p>Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:</p>	<p>2.2.2.3 - жануарлардың көбею жолдарын түсіндіру; 2.2.2.4 - жануарлардың сан алуандығын сақтаудың маңыздылығын түсіндіру; 2.1.2.3 - бақылау нәтижелерін шартты белгілердің көмегімен белгілей білу.</p>			
<p>Оқу мақсаты:</p>	<p>- жануарлардың көбею жолдарын түсіндіреді; - жануарлардың түрлерін сақтау жолдарын талдайды; - жануарлардың түрлерін сақтаудың маңыздылығын дәлелдейді, қорытынды жасайды.</p>			
<p>Саралап оқыту тапсырмалары</p>				
<p>Ұжымдық жұмыс. Жаңа тақырыптың түсіндірілуі. Тапсырманы ұсыну және дұрыс жауапты ұсыну арқылы үйрету.</p>		<p>Жеке жұмыс. Тапсырманы ұсыну, оқушылар өз бетімен орындауы.</p>		
<p>Кезеңдері</p>	<p>Педагогтің әрекеті</p>	<p>Оқушының әрекеті</p>	<p>Бағалау</p>	<p>Ресурстар</p>

<p>Басы</p> <p>Сабақтың ортасы</p>	<p>Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру «Қайырлы таң!» (үштілділік амандасу) Үй тапсырмасын «Ия, жоқ» әдісі бойынша сұрау. Ширату жұмысы: 1-тапсырма: «Даусынан таны» Сиқырлы ашықхаттың ішінен суретті алып, төлдердің дауысын тыңдай отырып, қай жануардың дауысы екенін ажырата отырып топқа бөлінеді. 2-тапсырма: «Пайдалы ілгіштер» әдісі арқылы жүзеге асады. Үй жануарларының адамға қандай пайда әкелетінін әңгімеле. 3-тапсырма: «Кір ілгіш жіп» Суреттерге қара, жануарлардың сыртқы белгілеріне қарап сипаттау. Сұраққа жауап бер: - Жануарлардың барлығы бірдей болса не болар еді? 4-тапсырма: «Жұмыртқа» әдісі. - Бұл жануарлар қалай көбейеді? - Жұмыртқадан не пайда болады? - Қандай жануарлар жұмыртқадан шығады? - Уылдырықтан не пайда болады? - Жұмыртқа мен уылдырықты салыстыр. Сергіту сәті: «Жануарлар әлемі» 5-тапсырма: Оқулықпен жұмыс. 25-беттегі Есте сақта! ережесін оқып, «Микрофон» әдісі бойынша сұрақтарға жауап беру. 6-тапсырма: «Топтастыр» әдісі арқылы жүзеге асады. Жануарларды көбеюіне қарай топтастыр.</p> <table border="1" data-bbox="310 1356 781 1494"> <tr> <td>Жұмыртқа, не уылдырық салады</td> <td>Баласын тірі туады</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </table> <p>- Неге балықтар көп уылдырық шашады деп ойлайсың? Саралау тәсілі: «Қарқын» әдісі арқылы жүзеге асады. Қарқынны жоғары оқушыға: - Жануарлардың түрлерін сақтаудың маңыздылығын дәлелде. Қорытынды жаса. Қарқынны баяу оқушыларға: уақыт беріледі.</p>	Жұмыртқа, не уылдырық салады	Баласын тірі туады					<p>Оқушылар үш тілде амандасып, бір-біріне жылы лебіздер білдіреді.</p> <p>Сұрақтарға жауап береді.</p> <p>Төлдердің дауысын тыңдай отырып, қай жануардың дауысы екенін тауып, топқа бөлініп отырады.</p> <p>Үй жануарларының адамға қандай пайдасы бар екенін әңгімелеп береді. Дескриптор: - Суреттердегі жануарларды сыртқы белгілеріне қарап сипаттайды. - Жануарлардың көбеюі туралы әңгімелейді. - Жұмыртқадан не пайда болатынын, сонымен қатар, қандай жұмыртқалар пайда болатынын айтады. Би қимылын жасайды.</p> <p>Есте сақта ережесін оқып, сұрақтарға жауап береді.</p> <p>Жануарларды топтастырады. - Сұрақтарға жауап береді. Дескриптор: Жануарларды топтастырады.</p> <p>- Сұрақтарға жауап береді.</p>	<p>Асықтар арқылы Бағалау</p> <p>Бір асық 2 балл болып есептеледі ҚБ: 2-10 балдық жүйе</p> <p>ҚБ: 2-10 балдық жүйе.</p>	 <p>Слайд Бейнетаспа Қоржындағы асықтар</p> <p>A4 форматтағы суреттер</p> <p>Түрлі-түсті қағаздар. Жануарлар бейнеленген кима қағаздар</p> <p>Жануарлар мен құстардың суреттері</p> <p>Оқулық</p> <p>A4 форматы, Жануарлардың суреттері</p> <p>Жануарлар топтарының суреттері</p>
Жұмыртқа, не уылдырық салады	Баласын тірі туады									
<p>Кері байланыс 3 минут</p>	<p>Кері байланыс: «Ағаш» әдісі бойынша өтеді.</p>	<p>Бүгінгі сабақта не білгенін, үйренгенін, түсінгені туралы бөліседі</p>		<p>Ағаштың макеті Жапырақтың стикерлері</p>						

«ҰШҚАН ҰЯ» ПОВЕСІНДЕГІ БАЛА БАУЫРЖАН БЕЙНЕСІ

СЫДЫКОВА Нурсулу Бактылыевна,
Ә.Бектаев атындағы жалпы орта білім беретін мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі.
Түркістан облысы, Қазығұрт ауданы

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	8.2.2.1 - автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; 8.2.3.1 - шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтау.
Сабақтың мақсаты:	Оқушылар автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдай алады; кейіпкерлерді бейнелеу сөздері арқылы автор бейнесін ашады; шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтайды.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 минут	I. Ұйымдастыру кезеңі: Оқушылармен сәлемдесу, түгелдеу. Сынып реттілігін қадағалау. II. Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру. «Асық» әдісі арқылы бір-біріне жағымды тілек айтқызу. Мысалы. Сабағыңды жақсы оқуға асық, сабақта белсенді болуға асық, арманыңды орындауға асық, т.б. III. Үй тапсырмасын сұрау. «Таза тақта» әдісі арқылы сұрақтарға жауап беріндер. 1. Бауыржанның әжесінің есімі кім? 2. Бауыржан нешеге келгенде анасы қайтыс болған? 3. Бауыржанның тәрбиелі болып өсуіне кімнің ықпалы зор болған? 4. Шығарма неліктен «Ұшқан ұя» деп аталған? 5. Бауыржан Момышұлының жастық шағы қай кезеңге тура келген?	Оқушылар мұғаліммен сәлемдеседі	«Жарайсың!» «Жақсы» «Талпын»	Асық
Сабақтың ортасы 8 минут	IV. Топқа бөлу. Жасырын суреттер арқылы топқа бөлініндер. Мұғалім сөзі. Сабақтың тақырыбымен, мақсатымен таныстырамын. 1-тапсырма. Жұптық жұмыс. « Көршімен бөліс » әдісі арқылы төменде берілген үзіндіні оқыңдар. Жеті атаны білудің маңызы қандай? Кім өзінің жеті атасын айта алады? Ойларыңды айтыңдар. Әкем маған ата-тегіміздің аты-жөнін үйретуші еді. Кімнің баласысың?- деп сұрайтын ол. Мен Момыштың ұлымын. Момыш кімнің баласы? Момыш Имаштың баласы. Осылайша жеті атаға дейін жетелеп отырып санатады. Ел танудың басы осылай басталатынын ол кезде кім білген.	Үй тапсырмасы бойынша сұрақтарға жауап береді Төңкеріліп тұрған Бауыржанның портреті, ескерткіші, соғыс кезіндегі суреттерін алу арқылы топқа бірігеді	Мұғалімнің кері байланысы «Асық» әдісі арқылы бір-бірін бағалайды	Кеспе қағаздар Суреттер
15 минут	2-тапсырма. Топтық жұмыс. « Торлы диаграмма » әдісі арқылы	Дәптерге бүгінгі күнді, тақырыпты жазады Дескриптор: - үзіндіні оқиды; - үзіндідегі дәстүрді анықтайды; - дәстүрдің маңыздылығын ашады; - өздерінің жеті аталарын айтады; - өз ойларын ортаға салады. Дескриптор: - мәтіннен үзінді алады; - шығармадағы	«Киіз үй» әдісі арқылы топтық бағалау жүргізу	 A3, маркерлер

	шығармадағы кейіпкерлер қарым-қатынасының көрінісіне талдау жасандар. Кейіпкер сөздері арқылы Бауыржан бейнесін ашыңдар.	кейіпкерлерді анықтайды; - автордың кейіпкерге қолданған сөздері арқылы автор бейнесін анықтайды.		
10 минут 5 минут	3-тапсырма. Жеке жұмыс. Онлайн мектеп платформасынан «Ұшқан ұя» повесінің көркемдік ерекшелігі тақырыбына берілген тапсырманы орындаңдар. Көркемдегіш құралдарды анықтаңдар. Сабақты бекіту. Wordwall программасы арқылы тест сұрақтарына жауап беріңдер.	Дескриптор: - теориялық мәліметтерді оқиды; - көркемдегіш құралдарды табады; Дескриптор: - сұрақтарға жауап береді; - дұрыс жауабын белгілейді.	Мониторинг бойынша бағалау	https://online.mektep.org/v3/backoffice/4943ea6a3524/regular/39774 Вордвол https://wordwall.net/ru/resource/51833423
Қосымша тапсырма (саралау тапсырмасы)	«Ертексіз өскен бала – рухани мүгедек адам», - деген Б.Момышұлының сөзін қазіргі күнмен қалай байланыстырар едің? Өз ойыңды айт.	Қабілетті оқушы саралау тапсырмасын орындайды	Мұғалімнің кері байланысы	Кеспе қағаз
Соңы 2 минут	«Алтын ұя» әдісі арқылы сабаққа кері байланыс беріп, ұяға салыңдар.	Сабақтан алған білімдеріне кері байланыс жазып, ұяға салады	Мұғалімнің кері байланысы	Ұяшық, стикерлер

МАРАТ ҚАБАНБАЕВ. «БАУЫР» ӘҢГІМЕСІ. МАНАП ПЕН ҚАЛИ ОБРАЗДАРЫ

*АРЫСБАЕВА Зулфия Мейрамбайқызы,
А.Байтұрсынов атындағы № 1 мектеп-лицейінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі.
Түркістан облысы, Түркістан қаласы*

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	5.1.3.1. Көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу; 5.3.2.1. Кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау.			
Сабақтың мақсаты:	Барлық оқушылар: Шығарма кейіпкерлерін шынайы өмірмен салыстырады; Көпшілігі: Көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашады; Кейбір оқушылар: Кейіпкерлердің шынайы өмірмен байланысы жайлы көзқарасын мәтіннен дәлелдер келтіре отырып нақтылап, өз сөздерін тұжырымдап, бағасын береді.			
Сабақ барысы				
Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 4 минут	І. Ұйымдастыру кезеңі. Жағымды психологиялық ахуал қалыптастыру: Тренинг. Оқушылар берілген суреттердің ұнаған нұсқасын тандап, мұғаліммен амандасады. Көңіл-күйлерін көтеруге әрекет етеді. 	Оқушылар назарын сабаққа аудару. Оқушылар жағымды ахуал қалыптастырады. 3-топқа бөлінеді. 1. Аға 2. Іні 3. Бауыр Бағалау сағаттары беріледі.	Қалыптастыру -шы бағалау	5-сынып Қазақ әдебиеті оқулығы
6 минут	Қызығушылықты ояту. Үй тапсырмасын тексеру. spinnerwheel.com платформасы арқылы үлгерімі төмен оқушылардың білімін тексеру. 1. «Бауыр» әңгімесінің басты тақырыбы не деп ойлайсың?	Оқушылар өз есімдері тандалып, сұрақтың нұсқасы анықталған соң сұраққа жауап береді.	ҚБ «Отшашу» 	https://spinnerwheel.com/en/wheels/qokftfbjgjOqcO56sSRG

	<p>2. Қали қанша жаста жетімдер үйіне түсті және Манаппен кездеспегеніне қанша жыл өтті?</p> <p>3. Қали қандай спорт түрімен айналысады?</p> <p>4. Шығарманың тәрбиелік мәні:</p> <p>5. Қали не себепті балалар үйінде тәрбиеленді?</p> <p>6. Әңгіме қалай аяқталады немесе оқиғаның шешімі:</p> <p>Дескриптор:</p> <p>1. Әңгіменің тақырыбын анықтайды.</p> <p>2. Әңгіме мазмұны бойынша сұрақтарға жауап береді.</p> <p>3. Шығарманың тәрбиелік мәнін ашады.</p> <p>4. Оқиға желісі арқылы кейіпкерлер әрекетін табады.</p>												
<p>Сабақтың ортасы</p> <p>8 минут</p>	<p>Қызығушылықты ояту. «Әдеби кафе» әдісі.</p> <p>Қайырлы күн, «Әдеби кафеге» қош келіпсіздер! Бүгін Марат Қабанбаевтың «Бауыр» әңгімесі жайлы әңгіме жүргізсек. Кафе иесінің сыйлығы бар екен, алайда бір шартпен ғана ол сыйлық ала алады. Берілген ұяшықтағы суреттерді тандай отырып, берілген сұрағына толық жауап бересіңдер,</p> <p>1. Манап ел жайында, әкесінің қазасы туралы айтқанда Қали неге жайбарақат қабылдады?</p> <p>2. Ағалы-інілі екеуінің түбінде түсінісетініне сенесіңдер ме?</p> <p>3. Қалидың мінез-құлқы, іс-әрекеттері, арман-қиялдары қандай?</p> <p>4. Манап балалар үйіне не үшін келді?</p> <p>5. Балалар үйі туралы естулерің бар ма?</p> <p>6. Қалиды көргенде Манаптың бойын қандай сезім биледі?</p> <p>7. Балалар үйінің директоры Манапты қалай қарсы алды?</p> <p>8. Балалар үйіндегі тәрбие жұмысы қалай ұйымдастырылған?</p> <p>9. «Бауыр» әңгімесіндегі қай кейіпкер саған ұнады?</p> <p>10. Егер автор болсаң, әңгімені қалай аяқтар едің?</p> <p>Дескриптор:</p> <p>- Сұрақтарға толық әрі нақты жауап береді;</p> <p>- Шығарма оқиғасын өз қиялдарымен аяқтайды;</p> <p>- Бүгінгі өмірмен байланыстырады.</p>	<p>Оқушылардың сын тұрғысынан ойлау қабілетін дамыту мақсатында «Әдеби кафе» ойыны ойнатылады. Ұяшықты тандай отырып, сұраққа жауап береді.</p>	<p>ҚБ «Күлегештер» әдісі</p> 	<p>5-сынып Қазақ әдебиеті оқулығы https://worldwall.net/ru/resource/52132454</p>									
<p>5 минут</p>	<p>ҚБ «Дұрыс-бұрыс» ойыны.</p> <p>Quizizz.com платформасы арқылы ойнатылады.</p> <p>1. Қалидың ағасы – Манап. – дұрыс.</p> <p>2. Директордың аты-жөні – Эльжбета Сергеевна. – бұрыс.</p> <p>3. Қалидың фамилиясы – Төркекдиев. – дұрыс.</p> <p>4. Қали ән айтып, би билегенді ұнатады. – бұрыс.</p> <p>5. «Ойнайтын да, қайнайтын да спорт залымыз осы. Балалар қазір жаттығып жатыр. Орындыққа тізе бүгіп, тоса тұрыңыз. Мен Қалиды ертіп шығайын». Виктория Ивановнаның сөзі. – бұрыс.</p> <p>6. «Тығыз қара шашы ұсақ-ұсақ бұйра, қол-аяғы таралып қалған, кең иықты болмаса да ешкімнен қарызға жауырын сұрай қоймайтын кішірек көзді ақ сұр бала». Манаптың портреті. – бұрыс.</p> <p>Дескриптор:</p> <p>- Сұрақтарға нақты және жылдам жауап береді;</p> <p>Шығармашылық тапсырмалар.</p> <p>«Бауыр» тобына. «Кейіпкерлерге мінездеме»</p> <p>Кестені толтыру. Әңгімедегі кейіпкерлерді және оларға мінездеме беру, әңгімеден үзіндісін оқу.</p> <table border="1"> <tr> <td>Әңгіме кейіпкерлері</td> <td>портреті</td> <td>Әңгімеден үзінді</td> </tr> <tr> <td>Манап</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Қали</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>Дескриптор:</p> <p>Мәтіннен кейіпкерлер бейнесіне, мінезіне қатысты үзінділер тауып жазады;</p> <p>Көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашады;</p> <p>«Аға» тобына. Кейіпкердің қазіргі күндегі шынайы өміріне топ болжам жасайды.</p>	Әңгіме кейіпкерлері	портреті	Әңгімеден үзінді	Манап			Қали			<p>Әңгімені толық оқыған не оқымағанын тексеру мақсатында «Дұрыс-бұрыс» ойыны ойнатылады.</p> <p>Топқа QR kod немесе сілтеме беріледі, бірге жауап береді</p>	<p>ҚБ «Жұлдызша» әдісі</p> <p>ҚБ «Бас бармақ»</p> 	<p>https://quizizz.com/join?gc=15935963</p>
Әңгіме кейіпкерлері	портреті	Әңгімеден үзінді											
Манап													
Қали													
<p>10 минут</p>	<p>Мәтіннен кейіпкерлер бейнесін, портретін, мінезін айқындайтын үзіндіні анықтайды.</p> <p>Кейіпкердің қазіргі күндегі шынайы өміріне топ болжам жасайды.</p>	<p>ҚБ «Бас бармақ»</p> <p>ҚБ «Бас бармақ»</p> 	<p>5-сынып Қазақ әдебиеті оқулығы</p> <p>5-сынып Қазақ әдебиеті оқулығы</p>										

	<p>Бала Қали.</p> <table border="1"> <tr> <td>Іс-әрекеті</td> <td>Жауабы</td> </tr> <tr> <td>Терді жаңа ғана үгітіп, тырыс-бырысты жаза бастағанымыз сол еді!</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Кроссовканың тұмсығы мен тротарды оңды-солды сызбалаған Қали басын немкетті изеді.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>О-о табиғатты жақсы көремін! Біздегі тірі табиғат мүйісі менің қарауымда.</td> <td></td> </tr> </table> <p>Дескриптор: Бала Қалиға ықтимал жауап жазады, әрекетіне талдау жасап, кестеге орналастырады; кейіпкерлер іс-әрекеті арқылы образын ашады. «Іні» тобына тапсырма. «Сезімді ояту» кестесі.</p> <table border="1"> <tr> <td>Сезімді ояту</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Елестету</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Сүйсіну</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Жек көру</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Жаны ашу</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Өкініш</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Таңдану</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>Дескриптор: 1. Оқушы шығармадан алған әсерін, сезімін білдіреді. 2. Кейіпкерлер әрекетіне өз бағасын береді.</p>	Іс-әрекеті	Жауабы	Терді жаңа ғана үгітіп, тырыс-бырысты жаза бастағанымыз сол еді!		Кроссовканың тұмсығы мен тротарды оңды-солды сызбалаған Қали басын немкетті изеді.		О-о табиғатты жақсы көремін! Біздегі тірі табиғат мүйісі менің қарауымда.		Сезімді ояту			Елестету			Сүйсіну			Жек көру			Жаны ашу			Өкініш			Таңдану			<p>Бала Қалиға ықтимал жауап жазады әрекетіне талдау жасап, кестеге орналастырады; таңдалған әрекеттердің қазіргі өмірдегі көрінісіне болжам жасайды.</p> <p>Оқушы шығармадан алған әсерін, сезімін білдіреді.</p>	<p>ҚБ «Бас бармақ»</p> <p>ҚБ «Бас бармақ»</p> 	<p>5-сынып Қазақ әдебиеті оқулығы</p>
Іс-әрекеті	Жауабы																																
Терді жаңа ғана үгітіп, тырыс-бырысты жаза бастағанымыз сол еді!																																	
Кроссовканың тұмсығы мен тротарды оңды-солды сызбалаған Қали басын немкетті изеді.																																	
О-о табиғатты жақсы көремін! Біздегі тірі табиғат мүйісі менің қарауымда.																																	
Сезімді ояту																																	
Елестету																																	
Сүйсіну																																	
Жек көру																																	
Жаны ашу																																	
Өкініш																																	
Таңдану																																	
<p>Сабақтың соңы 5 минут</p>	<p>Кері байланыс classroomscreen.com платформасы арқылы оқушылардың бүгінгі сабақтың көңіл күйлерін, сабақты қаншалықты меңгергенін анықтау.</p> 		<p>https://classroomscreen.com/</p>																														
<p>2 минут</p>	<p>Білім мониторингі арқылы бағалау.</p>																																
<p>Үй жұмысы</p>	<p>«Бауыр қымбат бәрінен...» Эссе жазып келу.</p>																																

ЫҚТИМАЛДЫҚТАРДЫ ҚОСУ ЖӘНЕ КӨБЕЙТУ ЕРЕЖЕЛЕРІ

ТЕКЕНОВА Қаракөз Қожахметқызы,
*Қазыбек би атындағы №14 жалпы орта мектебінің
алгебра және анализ бастамалары пәні мұғалімі.
Түркістан облысы, Түркістан қаласы*

Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	10.3.2.3 - ықтималдықтарды қосу ережелерін түсіну және қолдану; 10.3.2.4 - ықтималдықтарды көбейту ережелерін түсіну және қолдану.
Сабақтың мақсаты:	- Ықтималдықты қосу және көбейту ережелерін меңгереді. - Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелерін түсінеді. - Ережелерді есептер шығару барысында қолданады.
Бағалау критерийлері:	- Ықтималдықты қосу және көбейту ережелерін меңгереді. - Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелерін түсінеді. - Ережелерді есептер шығару барысында қолданады.

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы				
1 минут	Ұйымдастыру кезеңі: - оқушылармен сәлемдеседі; - түгелдейді; - назарларын сабаққа аударады.	- сәлемдеседі; - оқу құралдарын дайындайды; - сабаққа назар аударады	Дескриптор: - ықтималдықтардың қосу және көбейту ережелерін	Оқулық, дәптер, қаламсап

<p>2 минут</p> <p>Жеке жұмыс</p> <p>5 минут</p>	<p>Үй тапсырмасы: «Мен саған, сен маған» әдісі арқылы үй тапсырмасын тексеру. Слайдта үй тапсырмасының жауабы көрінеді. Өткен тақырыпты қайталау барысында сәйкестендіру тесті таратылады.</p> <table border="1" data-bbox="297 408 724 828"> <tr> <td>Қайталанатын алмастыру</td> <td>$A_n^k = \frac{n!}{(n-k)!}$</td> </tr> <tr> <td>Қайталанбайтын алмастыру</td> <td>$P(n_1, n_2, \dots, n_k) = \frac{n!}{n_1! n_2! \dots n_k!}$</td> </tr> <tr> <td>Қайталанатын орналастырулар</td> <td>$P_n = n!$</td> </tr> <tr> <td>Қайталанбайтын орналастырулар</td> <td>$\bar{A}_n^k = n^k$</td> </tr> <tr> <td>Қайталанатын терулер</td> <td>$C_n^k = \frac{n!}{(n-k)! k!}$</td> </tr> <tr> <td>Қайталанбайтын терулер</td> <td>$\bar{C}_n^k = \frac{(k+n-1)!}{(n-1)! k!}$</td> </tr> </table>	Қайталанатын алмастыру	$A_n^k = \frac{n!}{(n-k)!}$	Қайталанбайтын алмастыру	$P(n_1, n_2, \dots, n_k) = \frac{n!}{n_1! n_2! \dots n_k!}$	Қайталанатын орналастырулар	$P_n = n!$	Қайталанбайтын орналастырулар	$\bar{A}_n^k = n^k$	Қайталанатын терулер	$C_n^k = \frac{n!}{(n-k)! k!}$	Қайталанбайтын терулер	$\bar{C}_n^k = \frac{(k+n-1)!}{(n-1)! k!}$	<p>Оқушылар бір-бірлерінің дәптерлерін алмасу арқылы үй тапсырмасын тексереді</p> <p>Комбинаторика тақырыбына қатысты сәйкестендіру тапсырмасын орындайды</p>	<p>меңгерген. Дұрыс орындалған үй тапсырмасына 1 ақыл</p> <p>Дескриптор: - комбинаторика формулаларын жатқа біледі; - есептер шығару барысында қолдана алады. Жалпы балл – 6 ақыл</p>	<p>Сәйкестендіру кестесі</p>
Қайталанатын алмастыру	$A_n^k = \frac{n!}{(n-k)!}$															
Қайталанбайтын алмастыру	$P(n_1, n_2, \dots, n_k) = \frac{n!}{n_1! n_2! \dots n_k!}$															
Қайталанатын орналастырулар	$P_n = n!$															
Қайталанбайтын орналастырулар	$\bar{A}_n^k = n^k$															
Қайталанатын терулер	$C_n^k = \frac{n!}{(n-k)! k!}$															
Қайталанбайтын терулер	$\bar{C}_n^k = \frac{(k+n-1)!}{(n-1)! k!}$															
<p><i>Сабақтың ортасы</i></p>																
<p>Жеке жұмыс</p> <p>10 минут</p> <p>Жұптық жұмыс</p> <p>6 минут</p> <p>Жеке жұмыс</p> <p>8 минут</p> <p>Топтық жұмыс</p> <p>5 минут</p>	<p>Оқулықпен жұмыс. №27.11, №27.12 есептерді шығару. «Колесо» платформасын пайдаланып, оқушыларды тақтаға шығарады.</p> <p>Сабақты бекіту: wordwall.net - білім платформасында «викторина» әдісін пайдалана отырып өткен сабақты қайталау. - желіден платформаны ашып, оқушыларды тапсырмалардың орындалу шарттарымен таныстырады.</p> <p>Сабақты бекіту барысында «Кім жылдам?» әдісі арқылы ҰБТ те келетін ықтималдықтарға байланысты есептер шығару. Сергіту сәті. Логикалық тапсырмалар таратылады.</p> 	<p>Оқулықтан есептер шығарады.</p> <p>Тақтадан бұрын орындаған оқушыларды да бағаланады.</p> <p>- берілген тапсырманы тиянақты орындайды. - сабақ барысында алған білімдерін ортаға салады.</p> <p>- Слайдта берілген есепті шығарады; - Жанында отырған сыныптасына көмектеседі.</p> <p>Логикалық тапсырмаларды орындайды. Топтық жұмыс жасайды.</p>	<p>Дескриптор: - ықтималдықтардың қосу және көбейту формулаларын біледі; - есептер шығару барысында шешімін дұрыс табады. Жалпы балл – 2 ақыл</p> <p>Әр дұрыс жауапқа – 1 ақыл</p> <p>Дескриптор: - есептің берілгенін жазады; - ережесін анықтайды; - дұрыс есептейді. Жалпы балл – 1 ақыл Әр дұрыс логикалық тапсырмаға – 1 ақыл</p>	<p>Оқулық Дәптер</p> <p>Android TV https://wordwall.net/ru/resource/39303716/</p> <p>слайд</p> <p>Логикалық есептер жазылған қағаздар</p>												
<p><i>Сабақтың соңы</i></p>																
<p>3 минут</p>	<p>Үй тапсырмасы:</p> <p>Кері байланыс.</p>	<p>№27.13, №27.14 «Padlet» платформасы арқылы кері байланыс алу Сабақта қандай бөлімді қарастырдық? Оқу мақсатына жету үшін қандай іс-әрекеттер жасадық? Топтық, жұптық жұмыс кезінде алған әсеріңіз? Жеке жұмыс қаншалықты қиын болды?</p>	<p>«Padlet» платформасы</p>													

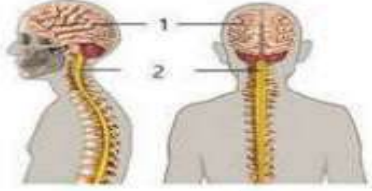

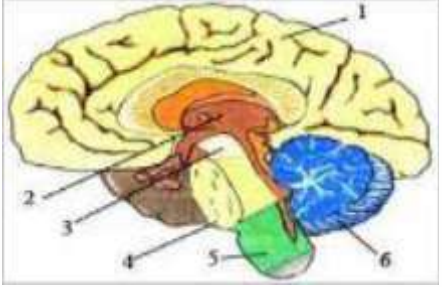

ОРТАЛЫҚ ЖҮЙКЕ ЖҮЙЕСІНІҢ ҚҰРЫЛЫСЫ. МИДЫҢ ҚҰРЫЛЫСЫ МЕН ҚЫЗМЕТТЕРІ

КЕНЖЕЕВА Жанар Рустемовна,
Б.Момышұлы атындағы №6 мектеп-гимназиясының
биология пәні мұғалімі.
Түркістан облысы. Жетісай ауданы

Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты:	10.1.7.3 - жұлын мен мидың құрылысы мен қызметтерін оқып білу.
Сабақтың мақсаты:	<u>Барлық оқушылар үшін:</u> Білім алушылар орталық жүйке жүйесінің құрылысын оқып біледі. <u>Көпшілік оқушылар үшін:</u> Жүйке жүйесінің бөлімдері туралы біледі.

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту 5 минут	(Ұ). Ұйымдастыру кезеңі: 1. Оқушылармен амандасу, түгендеу. Сынып реттілігін қадағалау. 2. Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру. 3. Сыныпты топқа бөлу. (Нейрон, Аксон, Дендрит) Мақсаты: Оқушылар бір-біріне тілек білдіреді, тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталады, сондай-ақ барлық оқушылардың қатыстырылуы арқылы сабаққа белсенділігі артады. Тіімділігі: Оқушылар бір-біріне тілек айту арқылы жақындасады, көңіл-күйін көтереді және бауырмалдығын оятады. Саралау: Бұл жерде саралаудың «Жіктеу» тәсілі көрінеді. Оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру мақсатында мүмкіндігінше оларға таңдау еркіндігі беріледі.			
Жаңа сабаққа кіріспе 9 минут	(Ұ) «Миға шабуыл» әдісі арқылы өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғау сұрақтарын ұжымдық талқылау. Бір-біріне сұрақтар қояды. Сыныптастырының пікірін толықтырады. Өз ойымен бөліседі. Оқушылар сұрақтарға жауап беріп, өзара ұжымдық талқылау жасағаннан кейін мұғалім оқушыларға сабақтың тақырыбы, мақсатымен таныстырады.	Оқушылар алдыңғы білімді пысықтауға арналған сұрақтарға жауап береді. 1. Нейромедиаторлар дегеніміз не? 2. Миелинденген немесе миелинденбеген талшықтардың ерекшелігі қандай? 3. Нейрон құрылысы неден тұрады? 4. Нейрон типтерін ата? 5. Әрекет потенциалы дегеніміз не? 6. Биополярлық нейрондар қызметі? 7. Жекеленген бұлшықеттің жиырылуы және оның қандай фазалары бар? 8. Рефрактерлік кезең дегеніміз не? 9. Сальтаторлық өткізу ерекшелігі қандай? 10. Қандай аймақты Ранвье бунағы деп атайды? 11. Кабаттардың құрамында қандай липидтік зат болады? Осы тапсырманы орындау арқылы оқушылардың айтылым дағдысы қалыптасады.	Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. Тіімділігі: оқушының танымдық дағдысы артады. Сонымен қатар оқушыға сабақтың өмірмен байланысын көрсетеді және сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтауға мүмкіндік береді. Саралау: Бұл жерде саралаудың «Диалог және қолдау көрсету» тәсілі көрінеді. Дұрыс мағынада жауап беруге бағыттау мақсатында кейбір оқушыларға ашық сұрақтар, ал кейбір көмек қажет ететін оқушыларға жетелеуші сұрақтар қойылады.	Қалыптастырушы бағалау: Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға «Жарайсың! Керемет!» деген мадақтау сөзімен ынталандыру. Оқулық, жұмыс дәптерлері ДК экраны
Сабақтың ортасы Мағынаны ашу 7 минут	1-тапсырма. Мұғалімнің айтары: жаңа сабаққа түсіндірме 2-тапсырма. Оқулықтағы жаңа сабақтың мәтінін оқуға тапсырма береді.	Жаңа тақырыпты ашу мақсатында көрсетілім көрсету. 1. Организм қызметтерін реттеуге маңызды рөл атқаратын жүйке қайсысы? 2. Организм қажеттілігіне сәйкес бөліктері арасында тез арада байланыс қалай қалыптады? 3. Орталық жүйке жүйесі неден тұрады? 4. Орталық жүйке жүйесінің басты арнайы қызметі қандай? 5. Ми мен жұлын өзара қалай байланысқан?	Дескриптор: Жалпы – 4 балл - Тапсырманы сипаттайды және түсіндіреді. -Сұрақтарға жауап береді.	https://wordwall.net/ru/resource/54741365 Оқулық, жұмыс дәптерлері «Жарайсың! Керемет!» деген мадақтау сөзімен ынталандыру.
Сабақтың ортасы мағынаны ашу 8 минут				

<p>Сабақтың аяғы 10 минут</p>	<p>3-тапсырма. Суреттер сөйлейді. Оқулықта берілген қолдану және талдау айдарындағы тапсырмаларды орындатады, бақылайды, мысал, үлгі көрсетеді.</p>	<p>1. Сол және оң жақ ми жартышарлардарының қызметіне қысқаша шолу жасайды. 2. Ми қалай қорғалатынына қысқаша шолу жасайды. 3. Суретте 1 және 2 сандарымен не көрсетілген? Әр бөлімге қысқаша сипаттама береді.</p> <p>Дескриптор: Жалпы – 3 балл - Тапсырмаларға қысқаша шолу жасайды. - Суретпен жұмыс жасайды. 2.1. Адамның жүйке жүйелерін атап береді. 2. Орталық жүйке жүйесі қандай бөлімдерден тұрады?</p> <p>Дескриптор: Жалпы – 3 балл Тапсырмадағы ожж сипаттайды. - Суретпен жұмыс жасайды. 3.1. Ми бөлімдерін атаңдар. 2. Мидың сол жақ бөлігі мен оң жақ бөлігінің ерекшелігін сипаттап береді. 3. Төмендегі суреттен ми бөлімдерін атаңдар?</p> <p>Дескриптор: Жалпы – 3 балл. - Тапсырмадағы 1 және қысқаша шолу жасайды. - Суретпен жұмыс жасайды. - Ми бөлімін атайды.</p>	<p>Оқулық, жұмыс дәптерлері. Қалыптастырушы бағалау: Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, жауап беріп, Белсенділікпен қатысқан оқушыға топбасшы белгілеп отырады</p> <p>бағалау парағына белгілеп отырады</p>	
<p>Сабақтың соңы Ой толғаныс Рефлексия 6 минут</p> 	<p>«Бір ауыз сөз» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды. Мақсаты: Оқушы алған білімін саралай білуге дағдыланады. Тиімділігі: Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Саралау: Бұл кезеңде саралаудың «Қорытынды» тәсілі көрінеді.</p>	<p>Жеке жұмыс: Оқушылар бір ауыз сөзбен сабақ туралы өз ойларын түсіндіріп береді. Бір ауыз сөздеріне сабақты бағалайтын келесі сөздерді айтуға болады ұнады, пайдалы, қажет, білдім, үйрендім, қызықтым, ұмтылдым, есте сақтадым, жасай аламын. т.б.</p>	<p>Мұғалім оқушылардың сабаққа қатысқан белсенділігіне қарай 1-10 баллдық жүйе бойынша әр оқушының өзіне тиісті баллын қойып бағалайды. Сонымен қатар, оқушыларды ынталандыру үшін «Қошеметтеу» әдісі арқылы бағалайды.</p>	<p>«Жарайсың!, Керемет!» деген мадақтау сөзімен ынталандыру</p>

ТӨРАЕТ, ҰЛЫСТЫҢ ҰЛЫ КҮНІ

*АБДАЗИМОВА Мархила Саттаровна,
Х.А.Яссауи атындағы жалпы орта мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі.
Түркістан облысы, Сауран ауданы*

Мақсаты: Оқушыларға «Наурыз» мейрамы туралы түсінік беру арқылы қазақ халқының салт-дәстүрін көрсету және оны құрметтей білуге тәрбиелеу, Ұлыстың ұлы күні наурыз мерекесін тойлау, ата-бабаларымыздың кейінгі ұрпаққа мирас еткен асыл мұрасын қадірлеп, қастерлеуге, қасиетін түсінуге баулу; Оқушылардың ой-қиялының, шығармашылық белсенділігінің және бейнелі ойларының дамуына ықпал ету.

Жүргізуші:

Құрметті ұстаздар, ата-аналар мен қонақтар! Бәріміздің көптен күткен Наурыз мерекесі де келіп қалды. Мерекелеріңіз құтты болсын, ағайын! Наурыз - «жаңа күн» деген сөз, яғни бұл күн біздің ата-бабаларымыз, арғы тегіміз, мыңдаған жылдардан бері мерекелеп келе жатқан жыл басы мерекесі Наурыз тойы құтты болсын! Ұлыстың ұлы күні аталған Наурызда еңбектеріңіз өнімді болып, тілектеріңіз қабыл болсын!

Жүргізуші:

Алақай - ау, балалар,
Айналаға қараңдар.
Бұлттар төгіп көктем нұр,
Гүл тағынып көктем жүр.
Шаттанамыз, ойнаймыз,
Наурыз тойын тойлаймыз.

Жүргізуші:

Болмасын тек Арудың қабағы мұң,
Жалыны байқалсыншы жанарының
Мынау дала сілкінер шағы туды,
Наурыз келіп қалыпты-Жаңа жылың!
«Наурыз-Думан» әні орындалады. Ұлттық киімдерді киген балалар, қыз-келіншектер мен әже-аталар жайғасып отырады. Балалар тақпақтар айтады.

Оқушы:

Келді мейрам қазағымның төріне,
Жыл басталып, нұр ойнайды көгімде.
Жер құлпырып, жасыл желек жамылып,
Нұрын төгіп самалы, есіп өтер жерімде.

Жаңа нұр, наурыз атты мерекеміз.
Құт боп кірер, әр үйге берекеміз.
Тілеймін ұзақ ғұмыр, бақытты күн,
Құтты болсын ағайын мерекеміз.

Оқушы:

Табиғаттың гүл еркесі көктем күнін өткерсін,
Сол гүл ерке атырапқа жақсылығын ап келсін!
Көктеміне ілесе анық Наурыз кірсе есіктен,
Сол Наурызбен айналаға нұрға толы бақ келсін!

Көктем келіп күллі әлем дала әсемдікке боялсын,

Сол әсемдік атырапқа өрнегін шын жая алсын!
Сол бояумен түрленгендей Наурыз жетсе есіктен,
Күллі әлем жасарғандай осы күнмен оянсын!

Оқушы:

Наурыз келді күлім қағып,
Тал-теректер бүрін жарып.
Бірін-бірі құттықтайды,
Қыз-жігіттер гүлін алып.

Наурыз келді пейілденіп,
Жаңа күнге бейімделіп.
Бірін-бірі құттықтайды,
Барлық адам мейірленіп.
«Ерке сылқым» күйі Бозаулановтар.

Жүргізуші:

Келе жатыр жылымыз,
Тойлаймыз мұны біз.
Халқы сүйген мейрамды,
Қарсы алайық Наурызды!
(Наурыз қыз ортаға келеді. Әжесі алдынан шығып шашу шашады.)

Әже:

Наурызым, құт әкелсін елімізге,
Береке, ырыс кірсін жерімізге.
Жаңа жыл елімізді жарылқасын!
Қиналып әр отбасы тарықпасын!

Наурыз қыз:

Мен - Наурыз қызбын.
Ұлыс күнге жеттім міне, асыға.
Келген жылым жақсылыққа басташы,
Қуанышпен әр үйдің
Босағасын атташы!
(Сахнада қыздардың орындауында «Көктем» биі)

Жүргізуші: Бүгін Ұлыстың ұлы күні – ата-баба сөзімен айтқанда ақ түйенің қарны жарылған күн. Наурыз мейрамы - бұл көктем мен еңбектің мерекесі, күн мен түн теңесетін күні. Наурызек келетін күн. Наурыз көже дайындалатын күн.

Сахналық қойылым.

Немересі: - Әже, Әже-ау, Наурыз көже не? Қандай тағам?

Әжесі: - Қызым-ау, наурыз мейрамына орай дайындалатын біздің ұлттық тағамымыз. Сен оны білмейтін бе едің?

Немересі: Наурызда наурыз көже дайындау шарт па, оны қалай дайындайды?

Әжесі: Наурыз күні әрбір үйде қазан оттан түспей, уыз қатырылып, сорпа сапырылады, наурыз көже дайындалады. Қасиетті сандарға мән берген халқымыз

бұл тағамды жеті түрлі тағамнан жасап, молшылық болсын, береке болсын деп ниет еткен.

Су. Табиғат бастауы су ғой. Наурыз көженің негізі - су. Бұның астарында өмір өзен, ұрпақ - өріс судай асыптасысын дегені.

Ет. Сақталған сұр етті қазан толсын, ас мол болсын деген ырыммен тұтастай Наурыз көжеге салып қайнатады.

Дәнді дақылдар. Емдік қасиетімен қоса бір тамырдан өсіп-өнген дәндей ұрпағымыз көп болсын деген тілек бар.

Айран немесе ақ. Сүттей ұйып отырайық, ақ мол болсын деген ниет.

Тұз жетінші тағам ретінде дәмін келтіру үшін қосылған. Әйелдер әр үйден көже құйып алып өз үйінің қазанындағы көжеге қосқан. Бұл дәм-тұзымыз араласып, ынтымақ-бірлігіміз нығайсын дегенді білдірген.

Немересі: Наурыз көжені қалай ішеді?

Әжесі: Көжені ыдысқа толтырып құйып береді, бұл жаңа келген жылдың несібесі ортаймасын дегенді білдіреді. Құйылған көжені таусып ішу керек, әйтпесе ырзығы кем болады дейді.

Немересі: Әже сізге үлкен рахмет. Наурыз көженің пайдалы да қасиетті тағам екендігін енді түсіндім. (сол кезде келіндер дайын болған наурыз көжені дастарқанға әкеледі)

Наурыз көже ішілерде ақсақалдар:

Қарық қып құтты наурыз,
Қазанға толсын сары уыз.
Қайнасын наурыз көже де,
Толтырып ішкей кесеңе.
Ұлыстың ұлы күнінде,
Көппенен бірге күлімде.
Көбейсін жаңа достарың,

Молайсын елге қосқаның,
Жарасып көңіл хоштығы,
Бекісін халық достығы.
Ішінде жүрсе аз ғана,
Шайылсын өкпе, наз-нала.
Алдына сыймай сәбилер,
Құшағын жайсын жаңа үйлер.
Жастардың самсап отауы,
Мейірім төксін отаны,
Әспеттеп ата дәстүрін,
Әсем боп өссін жас буын.
Кірбің тартпасын кәрілер,
Барыңның дәмді нәрін бер! - деп бата береді.
«Наурыз той» әні орындалады.
«Келін түсіру», «Беташар», «Баланы қырқынан шығару», «Бесікке салу», «Тұсау кесу» дәстүрлері өткізіледі.

Аталарымыз бата береді:

Ұлысың оң болсын,
Ақ мол болсын,
Қайда барса да жол болсын!
Ұлыс бақты болсын,
Төрт түлік ақты болсын!
Ұлыс береке берсін,
Бәле-жала жерге енсін!
Ұлы халқым тоқ болсын,
Көйлектері көк болсын!
Қайғы-уайым жоқ болсын,
Қуаныштарың көп болсын!
Әумин!!!

Жүргізуші: Міне, осымен «Төрлет, Ұлыстың Ұлы күні» атты мерекелік іс-шарамыз аяқталды. Ұлыстың ұлы күні әрбір отбасына қуаныш, бақыт әкелсін! Ұлыс оң болсын! Ақ мол болсын! Жанарларыңыздан жылу, жүздеріңізден күлкі кетпесін! Қош сау болыңыздар!

ОПАСНЫЕ ЯВЛЕНИЯ ПРИРОДЫ

БЕКТАЕВА Жанар Бауыржановна,
«Боралдай» атындағы жалпы орта мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі.
Түркістан облысы, Бәйдібек ауданы

Цели обучения в соответствии с учебной программой	4.1.5.1 - определять основные моменты в аудиовизуальном материале; 4.4.2.1 - на основе прослушанного/ прочитанного/ увиденного писать краткий текст с помощью учителя.			
Цели урока	Все учащиеся: Умеют определять основные моменты прочитанного текста. Основная часть: Знают природные явления. Некоторые учащиеся: Применяют полученные знания для написания краткого текста с помощью учителя.			
Ход урока				
Этап урока/время	Действия педагога	Действия учеников	Ресурсы	Оценивание

<p>Начало урока</p>	<p>I. Организационный момент. 1. Приветствие на двух или трех языках. Опрос домашнего задания. 2. (К) Определение темы урока через загадку: Посмотри, мой милый друг, Что находится вокруг? Небо светло-голубое, Солнце светит золотое, Ветер листьями играет, Тучка в небе проплывает. Поле, речка и трава, Горы, воздух и листва, Птицы, звери и леса, Гром, туманы и роса. Человек и время года – Это все вокруг...природы. - Назовите объекты природы, о которых говорится в загадке. - Обратите внимание на выделенные слова: гром, туманы и роса. - Кто знает, как это назвать одним словом? – Сформулируйте тему урока (Опасные явления природы)</p> <p>Сейчас мы разобьемся на 2 группы. (Буря, Дождь) II. Актуализация знаний. «Ассоциации». На какие две группы можно разделить объекты природы? (Живая и неживая) На доске появляются карточки с названиями. <i>небо, солнце, ветер, тучка, поле, речка, трава, горы, воздух, листва, птицы, звери, лиса, гром, туманы, роса.</i> – А теперь давайте попробуем распределить эти карточки на 2 группы: Живая природа, неживая природа. Учащимся предлагается прикрепить карточку в один из столбиков. трава, листва, небо, солнце, ветер, тучка, поле, речка, птицы, звери, лиса, горы, воздух, гром, туманы, роса. – Проверьте, правильно ли распределили карточки? (Правильно)</p>	<p>Учащиеся рассматривают картинки, отвечают на вопросы, приводя примеры из жизни, определяют тему урока.</p>	<p>Учебник, задание 1.</p>	<p>ФО Взаимооценка.</p>
<p>Середина урока 15 минут</p>	<p>III. Изучение нового материала. (Буря, Дождь, Снег) Задание 2. Учитель предлагает прослушать текст из учебника, ответить на вопросы О каких природных явлениях говорится в тексте? Назови их. Как часто они происходят? Как называют такие природные явления? Что несут людям эти природные явления?</p>	<p>Учащиеся рассматривают карточки со словами, распределяют их на две группы. Затем класс делится на рабочие группы</p> <p>Слушают, затем читают текст. Отвечают на вопросы, высказывают свое мнение.</p>	<p>Учебник, задание 3.</p>	<p>ФО Смайлики</p>

	 <p>ФИЗМИНУТКА Мы сидели тихо-тихо, А теперь все дружно встанем Ногами потопаем, Ручками похлопаем, Кубики с пола мы возьмем И позовем снова. Мячики в руки мы возьмем - Передадим дружно. Теперь пальчики сожмем И считать опять начнем.</p> <p>IV. Освоение изученного материала. Прием «Исследователь». Учитель предлагает поработать в группе 1-я группа – найди в энциклопедиях информацию о наводнении. Составь кластер. 2-я группа – найди в энциклопедиях информацию о землетрясении. Оформи постер.</p> <p>V. Групповая работа. Прием «Бельевая веревка» Учитель раздает листы со словами, а учащиеся должны собрать пословицы и поговорки о природе и перевести на казахский язык.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Апрель с водою, а май с травой. 2. Без воды - земля пустырь. 3. Без мороза вода не замёрзнет. 4. Береги нос в сильный мороз. 5. В зимний холод всякий молод. 6. В лесу тень весь день. <p>VI. «Угадайка». Учитель предлагает учащимся составить предложение относительно Радуги. (Каждый охотник желает знать где сидит фазан) Видел ли ты радугу? ✓ Опиши радугу. ✓ Назови слова с предлогами.</p>	<p>Ученики объединяются в группы. Обсуждают вопросы, высказывают свое мнение другой группе. создает постер, используя прочитанный текст-представляет постер в творческой форме; 1 Б</p> <p>Учащиеся Составляют пословицы и поговорки, переводят их на казахский язык и записуют их в тетрадь.</p> <p>Ученики составляют предложения. Самостоятельно выполняют задание.</p>		
<p>Конец урока 5 минут</p>	<p>(К, Ф) Вспомните, чему вы научились на этом уроке, вокруг нас так много природных явлений, давайте разделим их на две группы «Опасные природные явления» и «Неопасные явления»</p>	<p>Учащиеся выполняют задания в группе. Они определяют природные явления. 1 Б</p>		
<p>Рефлексия</p>	 <p>Рефлексия</p> <ul style="list-style-type: none"> • На уроке мне было трудно • На уроке я работал неплохо • Я доволен своей работой на уроке 			

О РОЗАХ

БАХАЖИЕВА Алинура,
І.Кеңесбаев атындағы жалпы орта мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі.
Түркістан облысы, Созақ ауданы

У каждого из нас есть любимый цветок. Как говорится, о вкусах не спорят. Но во все времена, люди отдавали предпочтение розе. Мне очень захотелось узнать об этом цветке, так как он мне тоже нравится. Поэтому я выбрала тему исследования «О розах».

Виды роз

Розы делятся на несколько групп. Вот некоторые из них:

Китайская роза – кустарниковая роза, предок многих ныне сортов. Завезена в Европу во второй половине 18 века. из Китая, некоторые исследователи указывают, что она была известна в Италии уже в 16 веке. Лепестки темнеют по мере раскрытия бутона, неустойчивость к заморозкам. Полагают, что в Китае эта роза появилась в 10 веке. Вместе с тем, образ розы мало отражен в китайской культуре (текстах или живописи), где традиционно «королевой» цветов считалась хризантема.

Чайная роза – восходящая к китайской розе с запахом чая, с розовыми и желтыми цветами, попали в Европу из Азии. Это одна из древнейших групп.

Чайно-гибридная роза – с крупными цветками (10-12 см), до 40-45 лепестков, и нежным запахом – появились во Франции. Трудно представить, но 150 лет назад его и в помине не было, поначалу не вызвала никакого интереса. Лишь в 20 веке, когда было получено много сортов этого типа, она и обрела титул королевы роз. Теперь чайно-гибридной розе нет равных по популярности – в мире выведено 10 тысяч сортов! Правда, широкое распространение получили лишь 200, но и это немало.

Почвопокровная роза – многие сорта этих роз в переводе с английского так и называются – «цветочный ковёр», «снежный ковёр», «волшебный ковёр». Есть сорта, которые образуют не ковры, а каскады. Высота растений этой группы может быть от 20 см до 2 м, при том что ширина куста значительно превышает высоту.

Миниатюрная роза обладает всеми качествами своих высокорослых родственниц да плюс ещё одним – идеально подходит для альпийской горки, балкона, веранды или даже городской квартиры. Правда, в доме розочка будет страдать от сухости воздуха: её придётся часто опрыскивать и следить, чтобы не завёлся паутинный клещ. Чтобы роза цвела и зимой, ей надо обеспечить 16-18-часовой световой день с помощью лампы дневного света.

Парковая роза неприхотлива, почти или совсем не нуждается в обрезке, не боится морозов, но требует достаточного места в саду – парковые розы имеют, как правило, довольно объёмистые кусты.

У меня есть и дома и в классе розы, которые я

посадила сама. Я за ними ухаживаю, и сегодня дам несколько советов, как ухаживать за ними.

1. Комнатные розы лучше чувствуют себя на окнах и балконах, выходящих на юг и юго-восток.

2. Не забывайте о подкормке комнатных роз!

3. Летом комнатные розы можно [выставлять на свежий воздух](#), им это пойдет только на пользу.

4. Во время цветения подкармливайте комнатные розы не реже одного раза в неделю.

5. В период цветения розы надо регулярно и щедро поливать.

6. Не забывайте пересаживать ваши комнатные розы в горшок побольше при необходимости.

Розы в комнатных условиях.

Домашние розы болезненно реагируют на низкую температуру воды при поливе, сильную жару летом и высокую температуру в помещении зимой. Пересаживать розы нужно очень осторожно, поскольку эти цветы отличаются повышенной чувствительностью корней. Как только бутоны и цветки комнатной розы начинают вянуть и сохнуть, удаляйте их без сожаления: отмершие цветки забирают у растения силы!

Розы очень любят вечерние купания: опрыскивайте розы прохладной кипяченой водой, но не стоит злоупотреблять этой процедурой слишком жарким летом!

Пересадка комнатной розы.

Как же пересадить комнатную розу? Я советую проводить перевалку роз в период растущей луны. В каждом отрывном календаре обязательно пишут фазу луны на каждый день. При пересадке, еще раз напоминаю, будьте осторожны, не повредите корни!

Когда поливаете комнатную розу, следите, чтобы вода лилась под корень и не попадала на листья. Лучшее время для полива – раннее утро и вечер.

Комнатная роза зимой.

Как нужно ухаживать за комнатной розой зимой? Перед тем, как отправить свои розы «на зимние квартиры», я обрезаю розы так, чтобы на каждой веточке осталось по 4-5 живых почек. Обрезка комнатной розы на зиму позволяет розам не опоздать с цветением в новом сезоне. Если вы забыли обрезать свои розы перед зимой, то обрезку можно произвести ранней весной. Поливаю роз в три дня.

Когда выносить комнатную розу на улицу.

Как только ночи станут теплыми и минует угроза весенних заморозков, розу можно выносить на улицу. Сначала роза должна адаптироваться к свету в тени в течение трех недель, а затем можно переставить ее из

тени на рассеянный свет.

Комнатные розы боятся сквозняков.

Блюда из роз.

Печенье "шиповник".

500 г плодов шиповника, 300 г сахарной пудры, 100 г орехов, 2 яичных белка, 20 г лимонного сока, 50 г айвового варения. Твердые плоды созревшего шиповника промывают, освобождаются от плодоножек и соцветий, разрезают пополам и очищают от семян. Измельченные орехи перемешивают с айвовым варением и 200 г сахарной пудры. Плоды шиповника заполняют приготовленной начинкой (при этом соединяют вместе разрезанные половинки). Оставшуюся сахарную пудру смешивают с белками и лимонным соком и растирают. Плоды шиповника смазывают полученной глазурью и отправляют в духовой шкаф 40 - 50 с, чтобы они подсохли. Печенье из шиповника готово.

Мед из роз.

100 г. плодов роз, 1 стакан воды, 450 г. меда. Очищенные и вымытые плоды кладут в эмалированную кастрюльку, заливают водой, доводят до кипения и варят в течении 5 минут. Сваренные плоды протирают через мелкое сито и смешивают с медом. Полученную смесь варят при постоянном помешивании, пока не загустеет. Готовый мед раскладывают в стерилизованные банки с герметичными крышками. Мед из роз готов.

Что означает цвет роз.

У каждого цветка есть своё значение, но роза по выражению чувств является, лидером, и это, понятно, ведь нет на свете наверно, ни одной женщины, которая не любила бы розы.

Белые розы – являются символом чистоты. Белые

розы дарят в честь искренней любви. Поэтому букет из белых роз очень часто дарят на свадьбу.

Красные розы – будут всегда являться символом глубокой любви,

Бордовые розы – также, как и алые розы ,означают любовь, восхищение и любовь с первого взгляда.

Розовые розы – символ изысканности и элегантности.

Жёлтые розы – символ признания и дружбы, восхищения и преклонения. жёлтые розы дарят часто на День рождения.

Оранжевые розы – выражают энтузиазм.

Персиковые розы – являются проявлением скромности.

Зеленые розы - означают щедрость, изобилие и плодovitость.

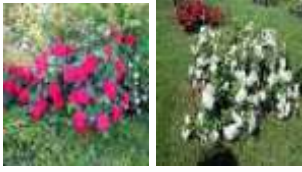

Черные розы - символизируют смерть и печаль. Но также они символизируют новые дела и начинания, а также восхищение внутренней силой того, кому их дарят.

Синие (голубые розы) – являются символом таинственности. Их дарят загадочным людям

Чайные розы – являются символом скорого расставания.

Роза по праву считается самым предпочитаемым цветком. Её аромат далеко разносится, её красота – великолепна.

Заключение. Я хочу выращивать розы и дальше. Они будут украшать наш дом, класс, сад. Я смогу подарить маме и бабушке на праздник букет роз, которые вырастила сама. В целом, роза – очень благодарный цветок, ухаживайте за ней с любовью, и она обязательно ответит вам восхитительным по красоте цветением.

			
китайская роза	чайная роза	черные	розовые
			
чайно-гибридная			персиковые
			
почвопокровная роза	миниатюрные розы		чайные
			
парковые розы	белые	бардовые	красные

ФИЗИКА ЖӘНЕ АРХИТЕКТУРАНЫҢ БАЙЛАНЫСЫ

ТЛЕГЕНОВА Клара Салыбекқызы,
№69 «Бескепе» негізгі орта мектебінің
физика пәні мұғалімі.
Түркістан облысы, Сайрам ауданы

«Ауылым-алтын бесігім!», «Бұлақ көрсең- көзін аш!» атты ұранды сөздерді алға ұстай отырып, «Физика және архитектураның байланысы» тақырыбы аясында №69 Бес-кепе негізгі орта мектебінде ашық сабақ өткізілді. Мұндағы мақсат әріптестермен тәжірибе алмасып, іс-тәжірибелерімді тарату және әрбір оқушының жүрегінен орын алып, олардың өмірде ұлы жазушы, ақын Абай ағамыз айтқандай «Сен де бір кірпіш дүниеге, кетігін тапта бар қалан» дегендей, сүйікті маман иесі болуына бағыт-бағдар беру және патриоттық сезімін ояту болатын.

тастау; Талантты, дарынды және қабілетті оқушыларды басқа қырларынан көрсете білу болатын. Осы мақсат пен міндеттерді алға қоя отырып, әрбір оқушыға алдын ала бес ай бұрын беріліп, зерттелген бір топ 8-9 сынып оқушыларының шығармашылық жұмыстары көрсетілді. Сабақтың барысында, оқушылардың шабытын оятып, жігерлендіру мақсатында, алдын ала әуенді музыкасымен түсірілген ауылдың сыртқы көрінісін екі минуттық бейнежазбамен көрсетіп өттім.

9-сынып оқушысы Есіркеп Наурыз жұмысының барысын көрсетуде.

Менің міндетім мамандықты таңдау барысында, осы ауылдың көркеюіне өз үлесін қосатындай ой

Сайлау Есбол жұмысын қорғау үстінде.

Әр оқушының тақырыптарына сай келетіндей бейне жазба және қолдарымен дайындалған жұмыстарымен, слайдтармен жеткізуге жағдай жасалынды. Сабақтың барысында, оқушылардың шабытын оятып, жігерлендіру мақсатында, алдын ала әуенді музыкасымен түсірілген ауылдың сыртқы көрінісін екі минуттық бейнежазбамен

көрсетіп өттім. Әр оқушының тақырыптарына сай келетіндей бейне жазба және қолдарымен дайындалған жұмыстарымен, слайдтармен жеткізуге жағдай жасалынды.

Жылқыбай Ақжол презентациясын қорғау үстінде үстінде.

Алғашқы жұмыс 8-сынып оқушысы Сайлау Есбол тақырыбы «Жел энергиясының тиімділігі» атты жұмысының мақсатын, орындалу барысын айтып өтті. Келесі кезекте 9-сынып оқушысы Жаңабай Медеубек, қазіргі кездегі суғарудың жаңа технологиясының тиімді жақтарын айтып өтті, ал 8-сынып оқушысы Тастемір Ақерке «Электрлі күбінің тиімділігі» атты жұмысына тоқталды: Бұл күбінің басқалардан ерекшелігі уақытты, адамдардың күшін, артық жұмыстарын үнемдейді.

Ақерке презентациясын қорғау үстінде.

Айран, сүт мол болған кезде, ысырап етпестен тиімді өнімдерді жылдам өңдеу үшін таптырмас құрал. Өзіміздің іс-тәжірибемізден, сынақтан өткізілгеннен кейінгі алынған сапалы өнімдерді тез алатын жолымен бөліскім келіп отыр. Күбіні жасауға кететін материалдарды реттеп болған соң, 2-3 сағаттың ішінде дайын болды деп презентациясын айтып өтті.

9-сынып оқушысы Жылқыбай Ақжол алдын ала сызылған «Түрлі типтегі балалар бақшасы» атты жұмысының қасбетін, бірінші және екінші қабаттарының сызбасының схемасын, құрылыстың жүргізілуін айтып өтті. Жоспарда бөлмелердің, соның ішінде баспалдақ алаңының, терезелер мен есіктің орналасуы, сыртқы және ішкі қабырғалардың қалыңдығы, колонналардың орындалуы мен өлшемдері көрсетіледі. Сондай-ақ санитарлық-техникалық жабдықтардың кескіндері түсіріледі.

Ғимараттың ұзындығы мен ені, қабырғалар мен бағандар осьтерінің арақашықтығы, ойықтар мен жартылай қабырғалардың өлшемдері де жоспарға кіргізіледі. Тілік ғимараттың конструкциясын және қабаттардың биіктігін айқындау үшін қажет. Оны әдетте терезелік және есіктік ойықтар бойынша вертикаль өтетін қиюшы жазықтықтардың көмегімен алады. Бұл тақырыпты алған себебім дейді Ақжол, ауылымыз жылдан жылға адам саны мен жаңа отбасылар қатары көбеюде. Осы азаматтарымыз ауылда отбасын құрып, жұмыссыздық болмас үшін, олардың балалары осы балалар бақшасында тәрбиеленсе екен деймін және сөзінің соңында, осы саладағы қабілетімнің ашылуына Клара апайыма көп алғысымды білдіремін деп қорытындылады.

үш этаптан тұрады:

1. Жерасты қазба жұмыстарын жүргізу;
2. Жердің бетіндегі бөлігі, фундамент және қабырғасының тұрғызылуы;
3. Шатырының жабылуы.

Сапарали Еркебұланнның «Су құбыры» атты презентациясы.

Келесі презентация Жылқыбаев Ердәулет пен Есіркеп Наурыздың зерттеу тақырыбы: Ауылшаруашылық техникаға арналған шеберхана (50 тракторға арналған орын).

Зерттеу өзектілігі: Ауылшаруашылық техникаға арналған шеберхананың біздің өмірімізге қажеттігіне қазіргі өмірмен байланыстыра отырып, қасиеттерін насихаттау. Бұл жобаның мақсаты: Кеңес одағы кезінде совхоздар мен колхоздар таратылып, оларға қатысты барлық механизмдер таралғаны бәрімізге мәлім. Жер телімі барлар мен қолдары жеткендер бір-біріне техниканы алып, олардың кейбіреулері іс жүзіне асырылса, кейбіреулері бір орында тұрып қалғандары болды.

Келесі шығармашылыққа бастау алған оқушылар

Сабағымыздың соңында, шығармашылыққа бастау жасап жатқан оқушыларымыздың жұмыс үстіндегі суреттерімен танысайық. 8-сынып оқушысы Тютөбай Бейбарысқа сызуға берілген схемаға қарап, арнайы мейкап программасына сала отырып, тез арада керемет үйдің макетін жинақтап жасаған кезде, мен риза болдым.

Қорытындылай келе айтарым, кез келген оқушының бір қабілеті болады, тек соны ашып, оқуға бейімдей білсек, біздің жақсы ұрпақтарымыздың саны көбейе түсер еді.

Әріптестер мен оқушылардың кері байланыстары

Ал жерге бір нәрсе егіп, жақсы өнім алу үшін техниканың көмегі ауадай қажет. Ауылшаруашылық техникаға арналған шеберхананың біздің өмірімізге қажеттігіне қазіргі өмірмен байланыстыра отырып, қасиеттерін насихаттау. 50 тракторға арналған шеберхананың жобасының жүргізілуі 3.01.85ж СНиП бойынша жасалған. Құрылыстың жүргізілуі екі кезеңге бөлінеді: дайындық және негізгі. Дайындық кезеңге құрылыс алаңындағы ұйымдастырулар жатады. Негізгі кезең

ДРУЖБА

БУХАРБАЙ Айнара Багланқызы,
№54 жалпы орта білім беретін мектебінің
5 «З» сынып оқушысы.
Жетекшісі: ТЛЕУБАЕВА Акмарал Шабаевна,
Шымкент қаласы

Дружба. Что значит для вас дружба и какое место она занимает в вашей жизни? Считаете ли вы дружбу важной частью вашей жизни? И нашли ли вы своих настоящих, близких и родных друзей? Дружба для меня, несомненно, занимает важное место. Дружба – это, когда тебе комфортно находиться с одним или несколькими людьми. Когда знаешь, что тебя ни в коем случае не осудят, не предадут, и всегда будут поддерживать. Ты полностью можешь довериться и положиться на него или же даже на них. Друзей можно найти где угодно и даже случайно, например, в школе, во дворе, на курсах, игровых площадках. Часто друзей находят в учебных заведениях.

Настоящие друзья волнуются друг за друга, заботятся, не завидуют. Они могут не общаться каждый день и не видятся, но оставаться всё еще близкими и лучшими друзьями. К сожалению, не всегда можно найти таких настоящих друзей, ведь не всегда люди подходят друг другу по типу личности или же характером. По этой причине нужно очень хорошо подумать при выборе друзей.

Друзья занимают важную позицию в вашей жизни, многие могут ошибаться при выборе, но нужно понимать, что это нормально, и такое бывает, своих людей не сразу находят. Но мы все понимаем, что они у нас есть, не так ли? Лично я могу поставить примером дружбу своей сестры. Она дружит с прекрасной личностью, их дружба длится уже 8 лет, на данный момент и так же последние 4-5 лет они находились на расстоянии, но все так же поддерживают общение, друг друга и свои близкие отношения. Они могут в любой момент написать или позвонить друг другу, поговорить, обсудить свои проблемы, поддержать и помочь друг другу в любой момент и в любой ситуации.

Так же и у меня есть подруга, с которой мы не видимся месяцами, но все так же продолжаем общаться, дружить и оставаться близкими друзьями. Вот что для меня означает дружба, и поэтому, я считаю ее чем-то особенным и важным.

На данный момент у меня есть несколько друзей в школе, с которыми я близко общаюсь и доверяю им полностью, так же подруга, с которой мы дружим восемь лет. Для меня очень важна дружба с этими людьми, и я дорожу ими.

Ребята, желаю вам встретить искренних, преданных, настоящих и ваших людей. Желаю удачи при выборе настоящего друга или друзей!

Каникулы

ЖАППАРОВА Анель,
№54 жалпы білім беретін орта мектебінің 5-«Д» сынып оқушысы.
Жетекшісі: Тлеубаева Акмарал Шабаевна,
Шымкент қаласы

Каникулы – долгожданный период времени, когда можно расслабиться. Я думаю, что лето — самое лучшее время года, потому что тепло, вокруг очень красиво и у нас есть чудесная возможность отдохнуть. На каникулах можно посвятить больше времени для любимого дела. Например, на каникулах мы можем погулять, проводить время у реки или озера на свежей зеленой траве, подняться в горы, почитать любимую книгу или просто проводить время с близкими людьми.

Каникулы, по моим задуманным планам - это единственное время, когда я позволяю себе заниматься собой, своими истинными желаниями.

Во время летних каникул я буду много гулять на свежем воздухе, и чувствовать себя счастливым и свободным человеком. Большую часть каникул я проведу со своими друзьями. Мы часто будем ходить в кино или просто гулять по городу.

Летом будет просто замечательно, и думаю, что время промчится очень быстро. Для нас, школьников, летние каникулы оставят множество отличных и приятных воспоминаний.

Анаға алғыс

СУГИРБАЕВА Жанерке Ахынбекқызы,
№131 жалпы орта білім беретін мектебінің
9 «А» сынып оқушысы.
Жетекшісі: Сугирбаева Күлжан Нурпашевна
Шымкент қаласы.

Ана махаббатынан асқан махаббат жоқ. Бұл үзілмейтін және мәңгілік байланыс. Анам өмір бойы менің тірегім және ең үлкен қолдаушым болып келеді. Дүниеге келгеннен бастап қасымда болып, маған бағыт-бағдар беріп, бар жүрегімен қамқорлық жасап келеді. Оның адамдығы мен адалдығы мен үшін әрқашан шабыт болды. Оның сүйіспеншілігі шексіз және ол әрқашан менің

қажеттілігімді өз қажеттіліктерінен жоғары қояды. Анамның мен үшін жасаған барлық істерін ешқашан өтей алмаймын, бірақ мен оны мақтан тұту үшін қолымнан келгеннің бәрін жасай аламын. Мен оған күнде алғыс айтамын және маған әлемдегі ең жақсы ана менің анам екенін мақтан тұтамын.

Мазмұны

ЕСЕН.Б.А	
Балалар әдебиетін қолдау – балаларды қорғаудың басты жолы.....	1
МЕДЕТБЕКОВА М.А.	
Функционалдық сауаттылық: педагог – оқушы – сапа – нәтиже.....	2
АРЫСБАЕВА Ж.А.	
Блум таксономиясы оқыту нәтижелілігін бағалау әдістемесі ретінде.....	5
КЕНЖЕБАЕВА Г.С.	
Как жить без отходов и улучшить экологию.....	8
САПАРАЛИЕВА Р.Қ.	
Эффективное использование наглядностей на уроках русского языка.....	10
НАЛИБАЕВА А.Т.	
Бастауыш сынып оқушыларының оқу мен жазу дағдыларын дамыту.....	11
АМИРОВА М.Н.	
Сапалы білім беру үшін қандай іс-шараны іске асыру керек?.....	12
БИМУРЗАЕВА А.М.	
Формирование функциональной грамотности в инклюзивном образовательном пространстве на уроках русского языка и литературы.....	13
ШЫНЫБЕКОВА Ж.Е.	
Қалың елім, қазағым. Он жетінші қарасөз.....	14
АЛТАЕВА Ш.С.	
Дәруменнің пайдасы.....	17
ГАЙБИШЕВА Н.Т.	
Пайдалы қазбалардың маңызы.....	18
ТЕМИРБЕКОВА Г.М.	
Дыбыс көздері.....	20
ДИЛДАБАЕВА М.М.	
Тігінші құс. Заттың сынын білдіретін сөздер.....	22
РАСЫМБЕКОВА Н.М.	
Біздің жобамыз.....	23
АЖИХАНОВА Ғ.О.	
Жануарлар қалай көбейеді?.....	25
СЫДЫКОВА Н.Б.	
«Ұшқан ұя» повесіндегі бала Бауыржан бейнесі.....	27
АРЫСБАЕВА З.М.	
Марат қабанбаев. «Бауыр» әңгімесі. Манап пен Қали образдары.....	28
ТЕКЕНОВА Қ.Қ.	
Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері.....	30
КЕНЖЕЕВА Ж.Р.	
Орталық жүйке жүйесінің құрылысы. мидың құрылысы мен қызметтері.....	32
АБДАЗИМОВА М.С.	
Төрлет, ұлыстың ұлы күні.....	34
БЕКТАЕВА Ж.Б.	
Опасные явления природы.....	35
БАХАЖИЕВА А.	
О розах.....	38
ТЛЕГЕНОВА К.С.	
Физика және архитектураның байланысы.....	40
БУХАРБАЙ А.Б.	
Дружба.....	43
ЖАППАРОВА А.	
Каникулы.....	44
СҮГІРБАЕВА Ж.А.	
Анаға алғыс.....	44

2015 жылдың тамыз айынан бастап шыға бастады.
Айына бір рет шығады.

Бас редактор:
ЕСЕН Бахытқұл Артыққызы

Шығармашылық директор:
БЕКЗАТ Рүстем

Бас редактордың орынбасары:
Биғараев Жарқынбек

Тілшілер:
БАСЫҚАРА Бекарыс
КӨПЖАН Бақытжамал

Дизайнер:
АНАРКУЛОВ Ислам

Журнал Қазақстан Республикасының
Инвестициялар және Даму Министрлігі
Байланыс, Ақпараттандыру және Ақпарат
комитетінде тіркелген.
Тіркеу куәлігі №15454-Ж (01.07.2015)

Жазылу индексі: 74871
Редакцияға келіп түскен
автордың мақалалары редакцияның
көзқарасын білдірмейді.
Түпнұсқа редакция архивінде сақталады.
Кейбір суреттер мен мәліметтер
интернеттен алынады.

Меншік иесі: ЖК “Шың” Баспаханасы.

Журнал 2023 жылы 15 мамыр
ЖК “Шың” баспаханасында
басылып шықты.

Мекен-жайымыз:
Қазақстан Республикасы,
Шымкент қаласы,
Ғ.Орманов көшесі 10/1

Байланыс телефондары:
+7 (7252) 77 20 10

Ұялы тел.: +7 701 590 79 16,
+7 778 625 20 78

эл.пошта: bilimshini.kz@mail.ru
сайт: www.bilimshini.kz

Тапсырыс: №149

Таралымы: 4120

ШЫҢ

БАСПАХАНАСЫ

Кітап

Стендтер

Кітапшалар

Визитка

Плакат

Диплом

Маңдайшалар

Баннер

Журналдар

Брошюра

Портфолио

Афиша

Буклеттер

Бланк

Құттықтаулар

Шақырулар

Календарь

Сапалы әрі арзан бағада

*Мектеп
билмелерін
безендіру*

Байланыс сымтетігі: +7 (7252) 77 20 10;
Ұялы тел.: +7 701 590 79 16
ҚР, Шымкент қаласы, Ғ.Орманова көшесі 10/1
E-mail: bilimshini.kz@mail.ru

БАСПАСӨЗ-2023

Жазылу индексі: 74871

Мекен-жайымыз: ҚР, Шымкент қаласы, Ғ.Орманов көшесі, 10/1
Байланыс телефондары: 8(7252) 77 20 10 Ұялы тел.: 8 701 312 99 06

6 айға жазылу бағасы

Қазпошта арқылы
3440 теңге 00 тиын

“Ер-нұр” пресс арқылы
3666 теңге 00 тиын